

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Anna Horníková

**Ekonomická politika USA v éře Ronalda
Reagana a její dopady**

Bakalářská práce

Praha 2018

Autor práce: **Anna Horníková**

Vedoucí práce: **Mgr. Jiří Pondělíček, BA**

Rok obhajoby: 2018

Bibliografický záznam

HORNÍKOVÁ, Anna. *Ekonomická politika USA v éře Ronalda Reagana a její dopady*. Praha, 2017. 37 s. Bakalářská práce. (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Jiří Pondělíček, BA.

Abstrakt

Bakalářská práce s názvem *Ekonomická politika USA v éře Ronalda Reagana a její dopady* si klade za cíl sledování ekonomických politik prováděných americkým prezidentem Ronaldem Reaganem v letech 1981 až 1988. Prezident Reagan za dvě období svého prezidentství dokázal zcela otočit dobový trend keynesiánství v přístupu vlád k americké ekonomice a nahradil jej navrácením důvěry v individuální zodpovědnost a svobodný trh. Cílem práce je sledování hypotézy, že tzv. Reaganomika přinesla dílčí úspěchy ve vybraných úsecích americké ekonomiky, jako je například snížení inflace a růst HDP, zatímco například v rozpočtové politice nepřinesla pozitivní výsledky. První kapitola práce sestává z teoretického podkladu nutného pro lepší pochopení tématu a zabývá se ideologickými východisky Reaganovy ekonomické politiky se zvláštním důrazem na teorii strany nabídky. V další kapitole je pak vylíčen charakter a průběh jednotlivých reforem tak, aby v kapitole poslední byla umožněna analýza důsledků těchto reforem.

Abstract

The thesis, as suggested by its name *Economic Policy in the U.S. in the era of Ronald Reagan and Its Impact*, has as its primary goal the assessment of economic policy under president Ronald Reagan in the 1980s. During his two presidential terms, Reagan managed to completely alter the contemporary Keynesian approach to the economy, when he shifted the trend back to individual responsibility and free market. The thesis's mission is to prove that the so-called Reaganomics resulted in partial economic success in spheres such as lowering inflation and GDP growth, while, on the other hand, having negative impact in the sphere of the federal budget. The first chapter includes the introduction to Reagan's revolutionary economic ideology, particularly to the supply-side theory. The following chapter then examines the character and execution of individual reforms, so that the last chapter can successfully analyze its impact based on macroeconomic indicators.

Klíčová slova

USA, Ronald Reagan, hospodářství, inflace, daně, teorie strany nabídky, rozpočet.

Key words

USA, Ronald Reagan, economy, inflation, taxes, supply-side theory, budget.

Rozsah práce: 79 200 znaků s mezerami.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze, dne: 11.5.2018

podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce Mgr. Jiřímu Pondělíčkoví, BA za hodnotné rady a připomínky a za ochotu konzultovat i pod tlakem blížícího se termínu odevzdání.

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Anna Horníková

E-mail:

38887866@fsv.cuni.cz

Studijní obor:

Mezinárodní teritoriální studia

Semestr a školní rok zahájení práce:

ZS 2017/2018

Semestr a školní rok ukončení práce:

LS 2017/2018

Vedoucí bakalářského semináře:

prof. PhDr. Jaroslav Kučera, CSc.

Vedoucí práce:

Mgr. Jiří Pondělíček, BA

Název práce:

Ekonomická politika USA v éře Ronalda Reagana a její dopady

Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek):

Ronald Reagan ve funkci prezidenta USA provedl ekonomické reformy téměř revolučních rozměrů. Téma Reaganovy ekonomické strategie, která si dle svého iniciátora vysloužila název Reaganomika, je dodnes v hledáčku akademiků snažících se zodpovědět otázku, zda tato oblast prezidentsví Ronalda Reagana představuje pozitivní či negativní odkaz. Hlavním cílem reformního snažení Ronalda Reagana byla daňová politika, byl totiž přesvědčen, že vysoká míra zdanění překáží růstu ekonomiky. Také usiloval o nápravu inflací znehodnoceného dolaru, a to pomocí monetárních kroků, které zkrátily inflaci, přestože krátkodobě zpomalily růst ekonomiky a zvýšily nezaměstnanost. Reaganova ekonomická politika je nejvíce kontroverzní pro své přístupy k vytváření federálního rozpočtu. V této oblasti si prezident počínal značně fiskálně nezodpovědně, když navýšil výdaje na obranu a poslal tak ekonomiku do deficitního utrácení.

Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):

Od zadání projektu pozoruji v práci drobné změny v oblasti časového vymezení. Oproti původnímu záměru nebudu sledovat dopady Reaganomiky "do daleké budoucnosti", neboť jsem došla k závěru, že dedukovat důsledky Reaganomiky v delším úseku se vymyká rámci standardní bakalářské práce. Z hlediska strukturálních změn byl vývoj práce následující: kromě ideologických podkladů se práce v první kapitole zabývá i ekonomickou situací v době nástupu Ronalda Reagana do funkce, a to kvůli pochopení rozsahu problémů, kterým Reagan musel čelit. Na to navazuji chronologickým představením kroků Reaganomiky, se zvláštním důrazem na daňové reformy let 1981 a 1986. Teritoriální a věcný aspekt práce neprošel žádnými změnami.

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):

Práce se skládá ze třech hlavních na sebe navazujících kapitol. První kapitola poskytne čtenáři možnost seznámit se s ideologickými východisky Reaganomiky, a to z důvodu lepšího pochopení motivací a teoretického rámce. Ve druhé kapitole je pak sledován charakter a provedení jednotlivých kroků Reaganových ekonomických politik, přičemž nejpodrobnější pozornost je věnována politice daňové. Třetí kapitola je praktickou částí práce. Pomocí analýzy makroekonomických ukazatelů sleduje dopady, které Reaganomika měla na hospodářství.

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):

Krugman, Paul. The Age of Diminished Expectations: U.S. Economic Policy in the 1990s.

Cambridge: The MIT Press, 1998.

Nau, Henry R. The Myth of America's Decline: Leading the World Economy into the 1990s.

Oxford: Oxford University Press, 1992.

Ehrman, John. *The Eighties: America in the Age of Reagan*. New Haven: Yale University Press, 2005.
 Petřík, Lukáš. *Konzervativní revoluce Margaret Thatcherové a Ronalda Reagana*. Praha: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008.
 Brands, H. W. *Reagan: Život*. Praha: Argo, 2017.
 Stockman, David. *The Triumph of Politics: How the Reagan Revolution Failed*. NYC: Harper & Row, 1986.
 Clarke, Simon. *Keynesianism, Monetarism and the Crisis of the State*. Aldershot: Edward Elgar Publishing, 1988
 Samuelson, Paul A. *Economics: An Introductory Analysis*. NYC: McGraw-Hill Book Company, 1948.
 Biven, Carl. *Jimmy Carter's Economy: Policy in an Age of Limits*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2002

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

Bibliografický záznam	3
Prohlášení	5
1. Úvod	10
2. Ideologické předpoklady ekonomických politik Ronalda Reagana	14
2.1. Keynesiánský konsenzus poválečné éry	14
2.2. Teorie strany nabídky a Alfred Laffer	15
2.3. Ekonomická situace v době nástupu Ronalda Reagana	18
3. Charakter provedených ekonomických politik Ronalda Reagana	21
3.1. Nástroje prezidentovy ekonomické politiky	21
3.2. Reformy daňového systému	24
3.2.1. Economic Recovery Tax Act of 1981	24
3.2.2. Reaganova recese a Tax Equity and Fiscal Responsibility Act of 1982	28
3.2.3. Tax Reform Act of 1986	29
3.3. Federální rozpočet	31
3.3.2. Výdaje na obranu	31
3.3.3. Výdaje na sociální stát	32
3.4. Protiinflační opatření	33
4. Dopady ekonomických politik Ronalda Reagana	36
4.1. Dopady daňové politiky	36
4.2. Dopady rozpočtové politiky	40
4.3. Dopady protiinflačních opatření	45
Závěr	47
Summary	50

1. Úvod

Když v roce 1979 Ronald Reagan oznámil kandidaturu na prezidenta USA, byl mnohými považován za nebezpečného reakcionáře a válečného štváče, jehož pozice vůči Sovětskému svazu hrozila přinést eskalaci studené války. V roce 1980 však porazil stávajícího demokratického prezidenta Jimmyho Cartera, a to navzdory faktu, že k jeho kandidatuře měli výhrady jak demokrati, tak tradiční republikáni. Proč byl tedy Reagan zvolen? Jednoduchou odpovědí na tuto otázku je ekonomická politika. Jeho strategie pro americké hospodářství byla pro voliče osvěžující změnou od bezútěšného přístupu stávajícího prezidenta, jenž dával vinu za ekonomické potíže a energetickou krizi té doby triumfu konzumerismu nad morálními zásadami.¹ Jeho oponent Ronald Reagan byl však člověk víry a vize. Věřil v tradiční americkou samostatnost jednotlivce, svobodu a omezené pravomoci vlády, jejíž aktivity v ekonomice vnímal spíše jako překážku než jako garanci prosperity. Jeho vize pro USA stavěla na základech morálky a sebevědomí, což dle jeho názoru byly dva faktory, které měly navrátit americké pozici ve světě její suverénní prvenství. Jeho rétorika přišla v pravý čas; na počátku 80. letch byli Američané unaveni nedostatkem vizionářství od svých vůdců, navíc mnozí cítili, že model všudypřítomné federální vlády snažící se zasahovat do přirozeného toku trhu, již vyčerpal svůj potenciál.

Dnes lze retrospektivně poukázat na zajímavý paradox Reaganova prezidentství: stal se prezidentem kvůli voličské důvěře jeho ekonomické strategii, zatímco nejzranitelnějším bodem jeho kampaně byly jeho kontroverzní přístupy k politice zahraniční. Současná historiografie však považuje zahraniční politiku jeho osmileté éry za jeho největší triumf, přičemž odkaz jeho ekonomických reforem zůstává tématem, ohledně něhož nepanuje mezi akademiky ani u veřejnosti konsenzus.

Téma Reaganovy ekonomické strategie, která si dle svého iniciátora vysloužila název Reaganomika, je dodnes v hledáčku akademiků snažících se zodpovědět otázku, zda tato oblast prezidentství Ronalda Reagana představuje pozitivní či negativní odkaz. Tato bakalářská práce si tedy vytyčuje za hlavní cíl seznámení čtenáře s motivacemi, provedením a dopady hospodářských politik provedených prezidentem Reaganem v letech 1981 až 1988.

Práce je rozdělena na tři hlavní kapitoly. V první kapitole seznamuje čtenáře s ideologickými pilíři, na nichž Reaganomika stála. Tato kapitola je nutná k zařazení

---

¹ Jimmy Carter, „Address to the Nation July 15, 1979: Crisis of Confidence.“ natočeno 15.7.1979. Youtube video, 33:04. https://www.youtube.com/watch?v=KCOd-qWZB_g.

Reaganových politik do teoretického rámce a pro pochopení faktu, že ekonomická politika 80. let v USA představovala skutečný ideový přelom, když odmítla téměř půl století vyznávané zásady keynesiánství; to je pro pochopení historického kontextu nejprve stručně nastíněno v první části kapitoly. Dále se první část práce zabývá teorií strany nabídky, která, jak zjistíme v pozdějších kapitolách, motivovala většinu Reaganových hospodářských kroků, a to především jeho daňovou reformu. Třetí (a poslední) podkapitola se pak zaměřuje na vyličení ekonomické situace USA, kterou Reagan ve funkci „zdedil“ po svém předchůdci. Tato pasáž je klíčová z toho důvodu, že pochopení stavu ekonomiky před zavedením Reaganových politik poskytne v dalších částech práce vhodný výchozí bod pro analyzování dopadů těchto politik.

Druhá kapitola práce si vytýká za cíl deskriptivně poskytnout přehledný charakter Reaganových kroků. Na začátek je pro lepší pochopení zasazen výčet pravomocí, kterými americký prezident ve sféře ekonomiky disponuje, následně se kapitola zabývá konkrétními provedenými reformami. Věnují se zde v první řadě třem Reaganovým daňovým zákonům, přičemž každému z nich je věnována samostatná podkapitola. Čtenář tak má možnost zjistit záměr a provedení jednotlivých daňových reforem. Další část kapitoly je poté věnována rozpočtové politice, se zvláštním důrazem na snahu krátit výdaje federální vlády ve všech sektorech kromě Ministerstva obrany. V závěru kapitoly je pak umístěna podkapitola zabývající se protiinflačními opatřeními, kde jsou vyzdviženy monetární kroky, které Reagan podnikal ve spolupráci s Federálním rezervním systémem.

Zatímco dvě předchozí kapitoly poskytnou ideologické a praktické pochopení Reaganomiky, poslední kapitola staví na těchto poznacích analýzou dopadů, které ekonomická politika 80. let měla na americké hospodářství bezprostředně po jejím uskutečnění. Tohoto je docíleno sledováním vývoje makroekonomických ukazatelů, především vývoje růstu HDP. Při analýze dopadů je věnována obzvláštní pozornost daňovým reformám, neboť představovaly dominantní aspekt Reaganomiky, nicméně samostatné podkapitoly se věnují i rozpočtové politice a protiinflačním opatřením. Na základě těchto individuálních analýz pak práce v této kapitole zodpovídá na výzkumné otázky týkající se naplnění cílů jednotlivých ekonomických politik.

Bakalářská práce vznikla na základě zpracování primárních i sekundárních pramenů. Zásadními pro vznik práce byly tituly *The Eighties: America in the Age of Reagan* autora Johna Ehrmana, který podrobně sleduje logiku a chronologii Reaganových politických kroků,

a *The Triumph of Politics: Why the Reagan Revolution Failed* Davida Stockmana, který podává osobní (ač lehce kritické) svědectví o vytváření ekonomické politiky v Reaganově éře. Neméně důležitým titulem byla i kniha *The Age of Diminished Expectations* význačného ekonoma Paula Krugmana. Ten mapoval vývoj ekonomických oblastí typu růst HDP, inflace, rozpočtové deficity apod. v průběhu 80. let a zkoumal, jakým způsobem ekonomická politika 80. let ovlivnila hospodářskou situaci až do let 90. V práci bylo využíváno především literatury amerických autorů. Vzhledem ke skutečnosti, že jsem sledovala dopady Reaganomiky v době bezprostředně po jejím uskutečnění, jsem se soustředila na čerpání z dobové literatury – tedy z 80. a 90. let. Využívám i odborných článků dobového charakteru. Zajímavým příspěvkem byl článek M. B. Gila a R. Smithe *The Effect of the Economic Recovery Tax Act of 1981 and the Tax Reform Act of 1986 on the Distribution of Effective Tax Rates*, který mapoval důsledky Reaganovy daňové politiky. Také jsem hojně nahlížela do článku *Unemployment Continued to Rise as Recession Deepened* M. Urquharta a M. Hewsonové, který pracoval s teorií, že ekonomické reformy 80. let přispěly k recesi na začátku dekády. V praktické části je hojně využíváno ekonomických dat získaných převážně z vládních webových stránek, popřípadě i stránek nevládních institucí sledující vývoj makroekonomických ukazatelů v historii USA. Při výběru zdrojů byl důraz kladen na nezaujatost autorů a na vyvážený poměr pozitivních a negativních pohledů na tematiku.

Co se metodologie týče, stěžejním bodem mi byla rešerše teoretických zdrojů, a to především v prvních dvou kapitolách. V praktické části byla aplikována především historická kontextuální analýza. Rešerší získaná makroekonomická data jsou pak podrobena metodám indukce a dedukce, aby z nich mohl být vyvozen vliv jednotlivých politik na hospodářství. Sledovanými makroekonomickými ukazateli byly míra růstu HDP, míra inflace, daňové sazby, rozpočtový deficit a částečně i míra nezaměstnanosti (přestože dopady Reaganomiky na nezaměstnanost nejsou objektem zájmu této práce).

Ústřední hypotézou práce je, že ekonomická politika prezidenta Reagana přinesla smíšené výsledky, a to především z toho důvodu, že mnoho bodů jeho ekonomického programu nebylo uskutečněno v praxi. Tuto hypotézu práce sleduje zodpovězením několika výzkumných otázek. Ve sféře daňové politiky jde o otázky následující: Odpovídaly tři daňové reformy zásadám daňové politiky, které si Reagan vytyčil v kampani? Jaký měly provedené daňové reformy vliv na federální výnosy a na růst ekonomiky (měřeno v HDP)? Ve sféře inflace pak: Odpovídala Reaganova protiinflační opatření jeho předem stanoveným zásadám a zareagoval na ně trh žádoucím způsobem – tedy snížením množství oběživa

v ekonomice a následným posílením dolaru?

A ve sféře federálního rozpočtu: Byla Reaganova rozpočtová politika v souladu s teorií strany nabídky? Jakým způsobem se během Reaganovy éry proměnila struktura federálních zisků a výdajů a co to znamenalo pro hospodářství?

Zodpovězením těchto dílčích výzkumných otázek si práce klade za misi ukázat, v jakých oblastech Ronald Reagan naplnil své cíle, kde americké ekonomice prospěl a kde naopak zanechal negativní odkaz.

2. Ideologické předpoklady ekonomických politik Ronalda Reagana

Smyslem této kapitoly je seznámit čtenáře s ideologickým podkladem, z něhož hospodářská strategie prezidenta Reagana vycházela. Ekonomická teorie strany nabídky, která bude v pozdějších podkapitolách nastíněna, představovala totiž radikální rozchod s postupy vlád USA praktikovanými již od 40. let, a její aplikace v americké hospodářské politice představuje revoluci podobného rozměru jako ekonomická reforma Franklina D. Roosevelta v reakci na Velkou hospodářskou krizi.

Tato část práce nejprve ve dvou podkapitolách ilustruje ideologický střet tradičního keynesiánství s tehdy nově vznikající teorií strany nabídky pomocí vyličení jejich základních charakteristik, načež se ve třetí podkapitole bude zabývat ekonomickou situací přelomu 70. a 80. let, z níž vyplýne, že selhání dosavadních keynesiánských postupů poskytlo příležitost revoluční teorii strany nabídky v čele s Ronaldem Reaganem.

2.1. Keynesiánský konsenzus poválečné éry

Ve 20. století prošly přístupy amerických vlád k hospodářské politice značnou transformací. Její počátky můžeme vysledovat až do počátku 30. let, kdy v reakci na Velkou hospodářskou krizi, která v USA vypukla po krachu na burze 1929. Když byl v roce 1933 zvolen prezidentem Franklin D. Roosevelt, míra nezaměstnanosti se tyčila na 25 %² a materiální blahobyt i mentalita Američanů byly hluboce otřeseny. V době krize je vždy společnost ochotnější zahodit dosavadní postupy a poskytnout svým zastupitelům mandát k experimentování, a tak Roosevelt uvedl do provozu svůj revoluční ekonomický program Nového údělu. Roosevelt v očích Američanů poprvé normalizoval přímé vládní zásahy do ekonomiky za účelem zrychlení ekonomického zotavení a vytváření pracovních míst. Skutečný ideologický přelom však přinesl ekonom John Maynard Keynes, jehož dílo bylo masivně zpopularizováno po druhé světové válce a stalo se hlavním proudem ekonomické politiky až do počátku 80. let.

Velká hospodářská krize znamenala selhání do té doby aplikované neoklasické teorie volného trhu, která vyznávala vyrovnaný federální rozpočet a omezení státního pronikání do přirozeného toku trhu. Klíčovou proměnnou byla (a stále je) pro Keynesiány agregátní poptávka, již je možno pomocí státních intervencí manipulovat, a dle potřeby se tak pokoušet zvyšovat zaměstnanost či snižovat inflaci. Zatímco zvýšením agregátní poptávky stoupá

---

² Simon Clarke, *Keynesianism, Monetarism and the Crisis of the State* (Aldershot: Edward Elgar Publishing, 1988), 230.

zaměstnanost (což bylo jak dle Roosevelta, tak dle Keynesa v době krize klíčové), tak naopak operuje-li zrovna ekonomika s plnou kapacitou zaměstnanosti a hrozí tedy zvýšení inflace, umělým snížením agregátní poptávky může být riziko znehodnocování měny zažehnáno. Tento jev je znázorněn tzv. Phillipsovou křivkou, která se stala opěrným bodem keynesiánů v průběhu 20. století. Tato teorie hájící jasný vztah mezi mírou inflace a mírou zaměstnanosti začala být zpochybňována až v 70. letech za éry Jimmyho Cartera. Problémy jeho vlády budou podrobněji rozebrány v dalších částech práce.

Po druhé světové válce se keynesiánská ekonomická teorie stala hlavním proudem hospodářských politik nejen v Evropě, ale i v USA, kde v době poválečné ekonomické expanze konsolidovala síť sociálního státu. Je nutné podotknout, že následování tohoto modelu se neomezovalo pouze na demokratické prezidenty, kteří z povahy své ideologie byli více nakloněni strategii obnášející menší rozpočtovou přísnost a vyšší míru státních intervencí. V období od konce druhé světové války do 80. let se v USA vystřídali čtyři republikánští prezidenti, z nichž všichni akceptovali existenci sociálního státu, jehož udržování vyžadovalo vysokou míru zdanění. Prezident Richard Nixon³ v roce 1971 slavně prohlásil, že „je po ekonomické stránce keynesiánem“.⁴ Krize keynesiánství v USA však nastala jen pár let poté a paradoxně proběhla podobným způsobem, jako kdysi krize neoklasické teorie: v 70. letech postihly zemi (a do jisté míry celý západní svět) ekonomické potíže, na níž dosavadní ekonomická teorie neměla odpověď, a tak jako ve 30. letech Velká hospodářská krize otevřela dveře experimentům s agregátní poptávkou, naskytla se nyní příležitost pro novou přelomovou teorii, tentokrát přicházející zprava.

2.2. Teorie strany nabídky a Alfred Laffer

Pravidelné střety poptávkově a nabídkově orientovaných ekonomických modelů zajisté vznikly dříve než v 70. letech, tehdy však dostaly nový rozměr. Teorie strany nabídky se opírala o myslitele staré jako ekonomická disciplína sama: odvodila své kořeny od díla Adama Smithe a jeho důrazu na produkci bohatství, vrátila se k odkazu ekonomů J. B. Saye a Jamese Milla, kteří tvrdili, že nabídka produkuje prosperitu, čímž dává vzniknout i poptávce, a ztotožňovali se s názorem Johna Stuarta Milla, že vysoké zdanění je díky svému negativnímu vlivu na produkci nežádoucí.⁵ Kromě tematiky daní se strana nabídky zabývala i

---

³ Republikán, 36. prezident USA v letech 1969-1974.

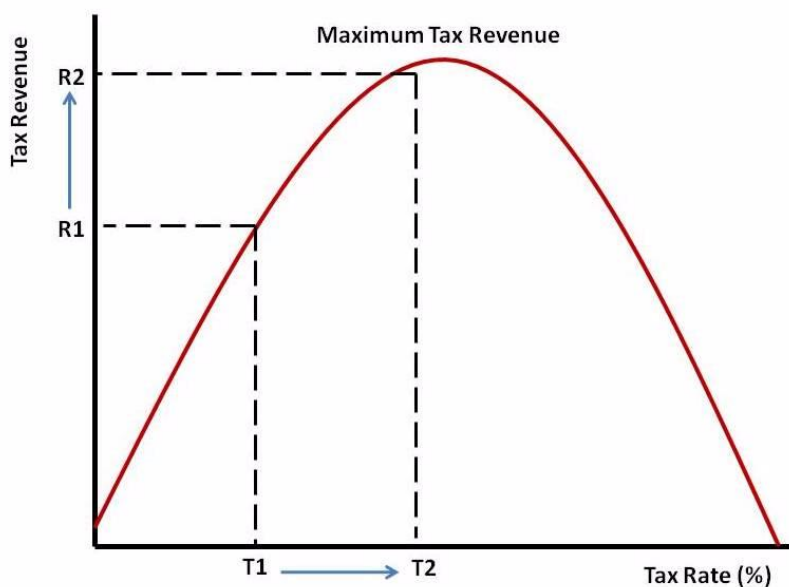
⁴ Lawrence R. Klein, *The Keynesian Revolution* (New York: Macmillan, 1996), 172.

⁵ „Historical Origins of Supply-Side Economics“, Federal Reserve Fraser, získáno 2.5.2018 online z https://fraser.stlouisfed.org/files/docs/publications/frbatlreview/pages/66482_1980-1984.pdf, 17.

jinými překážkami stojícími v cestě produkci; mezi jejich další pilíře patřila i deregulace a odstranění vládních stimulů pro vybraná odvětví hospodářství.⁶

Když kongresman Jack Kemp v roce 1979 poprvé označil skupinu poněkud obskurních ekonomických teoretiků za ekonomy strany nabídky, upřela se na ně pozornost veřejnosti i médií. Tito ekonomové, v čele s Arthurem Lafferem, se definovali atraktivním názorem: invazivní vládní zásahy do ekonomiky narušují agregovanou poptávku a vytváří tak (třebaže ne vždy úmyslně) prostředí, které není příznivé pro růst podnikatelského sektoru.⁷ Arthur Laffer jako primární problém vnímal daňovou zátěž, když v roce 1974 navrhl křivku, která se měla stát symbolem teorie strany nabídky a také základním pilířem daňové politiky Ronalda Reagana.⁸ Na následujícím obrázku máme možnost prozkoumat tuto tzv. Lafferovu křivku podrobněji.

Obrázek 1: Lafferova křivka

(Zdroj: Investopedia, získáno online 21.4.2018 z <https://www.investopedia.com/terms/l/laffercurve.asp>)

Při pozorování Lafferovy křivky objevíme základní premisu teorie strany nabídky: zvýšení daňové zátěže obyvatelstva nemusí mít korespondující efekt na straně vládních příjmů. Vidíme, že po jistou dobu zvyšování daní státní výtěžek z daní úměrně stoupá, nicméně teorie nabídkové strany argumentuje, že při jisté úrovni daňové zátěže přijde bod,

⁶ Victor A. Canto, Douglas Joines and Arthur B Laffer, *Foundations of Supply-Side Economics: Theory and Evidence* (Los Angeles: USC Press, 1983), xvi.

⁷ *Ibid.*, 6.

⁸ David Stockman, *The Triumph of Politics: Why the Reagan Revolution Failed* (NYC: Harper & Row, 1986), 10.

kdy daňoví poplatníci budou výši daně tak demotivováni, že začnou cíleně snižovat svou produktivitu v ekonomice, anebo se se svým kapitálem přesunou do lokality s výhodnější daňovou politikou. Jakmile pak daňoví poplatníci mají nižší výslednou odměnu za svou práci, znamená to pro ně i menší množství peněz odevzdaných v podobě daně, a tedy v důsledku i nižší příjem státu. Kde přesně se tento teoretický „bod zlomu“, v němž daň začne demotivovat občana od práce, nachází, je otázkou, na kterou teorie strany nabídky nedokázala poskytnout jasnou odpověď; názory na tento bod se mezi akademiky různí mezi 70 %⁹ a 32 %¹⁰ daňové sazby. Maximalizace vládních příjmů z daně pomocí určení nejefektivnější míry zdanění zůstává dodnes předmětem diskuzí.

I přes neshody akademické obce ohledně přesnosti Lafferovy křivky se snížení daňové zátěže (fyzických i právnických osob) stalo primárním ekonomickým cílem Ronalda Reagana. Ronalda Reagan lze považovat za ekonomického konvertitu. Nesmíme zapomenout, že byl po velkou část svého života registrovaným demokratem a velký vliv na něj měla politika Rooseveltova Nového údělu, která kdysi pomohla jeho otci najít práci.¹¹ Během osmi let ve funkci guvernéra státu Kalifornie u něj však triumfovala vize štíhlého státu pouze poháněného dramaticky omezeným příjmem z daní.

V počátcích prezidentské kampaně se zdálo, že Reaganova náklonnost k teorii strany nabídky bude představovat velký handicap; předpoklady Lafferovy křivky do té doby ještě nedostaly příležitost být vyzkoušeny v praxi, a tak na ni kromě demokratů pohlíželi s nedůvěrou i tradiční republikáni.¹² V průběhu kampaně musel čelit obviněním z ideologického extremismu, což můžeme při zpětném pohledu do historie posoudit jako značně nepřesné. Skutečnost, že Reagan přijal za vlastní zásady strany nabídky, neznamená, že jejich naplnění dokázal podřídit ostatní aspekty prezidentství. Když si jej ekonomičtí revolucionáři Jack Kemp, Arthur Laffer a David Stockman získali pro tento pravicový experiment, nenalákali ho na kalkulace daňových výnosů a tabulky rozpočtových škrťů. Reagan jako kandidát oceňoval myšlenkové jádro teorie strany nabídky, neboť byla v souladu s jeho vírou v individuální zodpovědnost a jeho osobními zkušenostmi. O neefektivnosti vysoké daně z příjmu se přesvědčil v období druhé světové války, kdy daňová sazba pro

---

⁹ Mathias Trabandt a Harald Uhlig, „The Laffer Curve Revisited“ *Journal of Monetary Economics* 58 (2011), 306.

¹⁰ Yu Hsing, „Estimating the Laffer curve and policy implications“ *The Journal of Socio-Economics* 25 (1996), 399. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S105353579690013X>

¹¹ H. W. Brands, *Reagan: Život*, 27.

¹² Během republikánských primárek v roce 1980 George H. W. Bush slavně označil ekonomickou strategii Ronalda Reagana, v té době svého stranického protivníka, za „voodoo ekonomiku“.

příjmy nad 200 tisíc dolarů vyšplhala na 94 %.¹³ Reagan, v té době hollywoodský herec, by byl do této nejvyšší kategorie spadal, kvůli demotivujícímu zdanění se však – podobně jako mnoho herců – raději pragmaticky rozhodl natáčet méně filmů, což ho zařadilo do kategorie nižší.¹⁴ K tehdejšímu daňovému systému pociťoval nechuť i z toho důvodu, že v době dvouciferné inflace sazebník o 17 pásmech umožňoval nekontrolovatelné přenášení daňových poplatníků do vyšších kategorií, aniž by se jejich reálný příjem zvětšil.¹⁵

To, že souhlasil s logikou této nové ekonomické teorie, ovšem nezaručilo respektování všech jejích zásad. Členové Reaganova ekonomického týmu v čele s Davidem Stockmanem (který bude ještě zmíněn v dalších kapitolách práce) jako pravověrní zastánci nabídkové strany měli brzy zjistit, že Reaganovy priority se v mnohém rozcházejí s jejich vizí a že úspěšné vykonávání prezidentského úřadu vyžaduje flexibilitu. Fiskální konzervativci z jeho týmu nade vše kladli vyrovnaný rozpočet, s čímž se sice Reagan v teoretické rovině ztotožňoval, nikdy však netajil fakt, že investice do armády USA jsou pro něj misí daleko přednější. Nevyrovnaný rozpočet dle jeho názoru dlouhodobě nebyl problém, pokud se dalo předpokládat, že toto klopýtnutí bude v budoucnu vykompenzováno růstem ekonomiky.¹⁶ Ronald Reagan byl pragmatik, který se vždy držel hrubých obrysů teorie strany nabídky, a to proto, že se s těmito obrysy ztotožňoval ještě před zpopularizováním Lafferovy křivky.¹⁷ Byl však od začátku připraven natočit kormidlo ekonomické politiky jiným směrem, pokud by si to situace žádala.

2.3. Ekonomická situace v době nástupu Ronalda Reagana

Tak jako ve 30. letech vystoupala politická hvězda Franklina Roosevelta na principech fiskálního keynesiánství, v letech 70. politická hvězda Jimmyho Cartera díky těm samým principům, tehdy již však značně zdiskreditovaným, padla až na dno. Míra, do níž vděčil za svůj pád sám sobě a neschopnosti rázné akce, zůstává diskutabilní. Faktem však je, že prezident Carter při svém odchodu z funkce v roce zanechal svému nástupci ekonomiku zmítanou dosud nevídanými nesnázemi, které doboví ekonomové shrnuli pod termínem stagflace.

---

¹³ „History of Federal Income Tax Rates,“ získáno 2.5.2018 online z https://bradfordtaxinstitute.com/Free_Resources/Federal-Income-Tax-Rates.aspx.

¹⁴ H. W. Brands, *Reagan: Život*, 49.

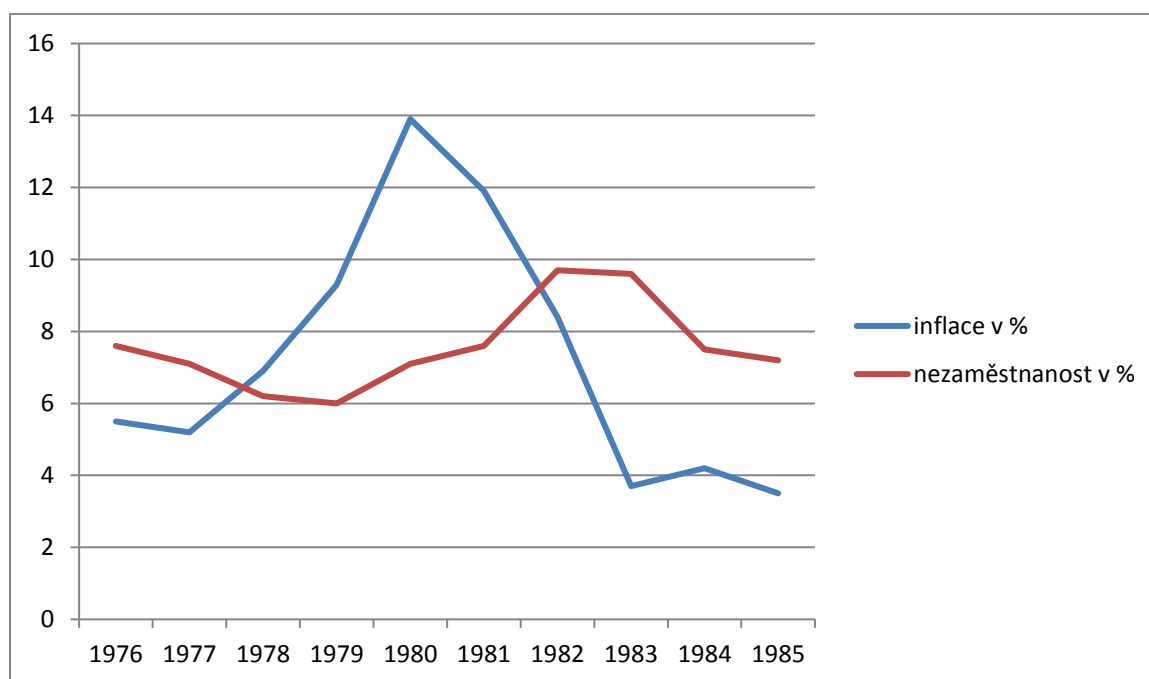
¹⁵ Henry R. Nau, *The Myth of America's Decline* (New York: Oxford University Press, 1992), 197.

¹⁶ Reagan Foundation, „Candidacy for Presidency: Ronald Reagans announcement of Candidacy for President of U.S.“ natočeno 13.11.1979. YouTube video, 24:31. <https://www.youtube.com/watch?v=fAtYMD-H2UY>

¹⁷ John Ehrman, *The Eighties: America in the Age of Reagan* (New Haven: Yale University Press, 2005), 46.

Pojem stagflace v sobě zahrnuje dva problémy, z nichž každý by i samostatně představoval pro každou administrativu značný oříšek: stagnaci a inflaci. Nachází-li se ekonomika ve stagflaci, tak kvůli znehodnocování měny rostou životní náklady, zatímco se zároveň s tím zpomaluje tempo ekonomického růstu, což současně zapříčiňuje vysokou míru nezaměstnanosti.¹⁸ Phillipsova křivka, která byla popsána výše, prošla v období stagflace krizí věrohodnosti. Z křivky totiž vyplývá jasný vztah mezi vyšší inflací a zaměstnaností; pokud jsou tedy vládou podniknuty kroky ke snížení míry nezaměstnanosti, lze očekávat odpovídající nárůst inflace. Dle do té doby převládajícího keynesiánského narativu bylo tedy poměrně jednoduše možné uměle posouvat míru znehodnocování měny ve prospěch příznivější zaměstnanosti a naopak nastolit zvyšování nezaměstnanosti pomocí utlumení ekonomického růstu za tím účelem, aby bylo dosaženo měnové stability. Stagflace pozdních 70. let však ukázala, že tento tradiční systém selhal, když inflace dosáhla paniku vyvolávajících dvouciferných měr, zatímco nezaměstnanost zůstávala taktéž vysoká.¹⁹ Z následujícího grafu můžeme vypožorovat, že kompromis mezi nezaměstnaností a inflací do konce Carterovy vlády nenastal a oba ukazatele se nerušeně držely vysoko.

Obrázek 2: Vývoj nezaměstnanosti a inflace 1976-1985

(Zdroj: vlastní, data z Bureau of Labor, získáno online 21.4.2018 z

https://data.bls.gov/timeseries/LNU04000000?periods=Annual+Data&periods_option=specific_periods&years_option=all_years)

¹⁸ Iwan Morgan, „Jimmy Carter, Bill Clinton, and the New Democratic Economics,“ *The Historical Journal* 47, 22.

¹⁹ Carl Biven, *Jimmy Carter's Economy: Policy in an Age of Limits* (Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2002), 13-14.

Co krizi zapříčinilo? Její původ můžeme hledat v ropném šoku z roku 1979, během nějž díky poklesu íránského exportu do konce roku 1980 ceny ropných paliv dosáhly v průměru 40 dolarů za barel, což byl cenový nárůst více než 100% od doby před vypuknutí Íránské revoluce.²⁰ Energetická krize ukončila zhruba dvouleté období konjunktury, které s sebou do roku 1979 přineslo pokles v nezaměstnanosti, jak lze vidět v tabulce v dřívější části podkapitoly. Zatímco nezaměstnanost od jara 1979 znovu získala stoupající tendenci a ceny ropy exportované skupinou OPEC byly jedním koordinovaným tahem zdvojnásobeny, inflace na to zareagovala překročením 10% hranice. Vinu za neřízené stoupání inflace lze přikládat i tehdejší politice Federálního rezervního systému (dále Fed), který až do srpna 1979 nepřestával vpouštět do ekonomiky velké množství oběživa.²¹ Tehdejší Předseda rady guvernérů Fedu William Miller tak pomohl vytvořit inflační klima, které si později vyžádalo šokovou monetární politiku Millerova nástupce Paula Volckera.

Stagflace zemi i administrativu ochromila. Centristická a dosud i fiskálně konzervativní vláda střídala nečinnost s horečnou snahou vyřešit stagnující ekonomiku a znehodnocování měny zároveň, a to pomocí navýšení státních investic a zavedení kontroly cen a mezd.²² Tuto strategii přelomu 70. a 80. let lze vyhodnotit jako mající pouze minimální efekt na strádající hospodářství. Tehdy fiskální politiky aplikované po téměř půl století selhaly, a tak nastala příležitost pro pravicovou revoluci, kladoucí důraz na neinvazivní měnovou politiku kombinovanou s důrazem na příznivé podmínky pro soukromý sektor. Americká veřejnost správně vyhodnotila, že dosud dominující keynesiánské postupy nedokáží najít východisko, a když se Ronald Reagan během prezidentské kampaně v roce 1980 zeptal voličů, zda se mají lépe než před čtyřmi lety, mohli mu dát jasnou odpověď.

---

²⁰ Nau, *The Myth of America's Decline*, 171.

²¹ Biven, *Jimmy Carter's Economy*, 140.

²² *Ibid.*, 83.

3. Charakter provedených ekonomických politik Ronalda Reagana

V únoru roku 1981 čerstvě inaugurovaný Ronald Reagan předstoupil před americký Kongres a oznámil zákonodárcům i veřejnosti úmysl uskutečnit revoluční ekonomický program nevídaných rozměrů. Pilíře nového programu měly být čtyři, v tomto pořadí: daňové snížení, investice do obrany, antiinflační opatření, vyrovnaný rozpočet.²³ V této kapitole bude čtenář obeznámen s kroky, které prezident Reagan v úřadu podnikl v rámci své ekonomické strategie. Bude tak poskytnuto porozumění Reaganovým záměrům a průběhu jeho dramatických ekonomických reforem, které si dle svého iniciátora vysloužily jméno Reaganomika. V první podkapitole poskytnu přehled nástrojů, kterými američtí prezidenti jsou ústavou povoláni zasahovat do ekonomiky – prezident USA je sice občany často vnímán jako garant ekonomického růstu, arzenál jeho ekonomických pravomocí je však omezený. Poté se kapitola bude věnovat daňové politice, v rámci níž se zaměří na charakter tří Reaganových daňových zákonů. Následně bude pozornost věnována i oblasti sestavování federálního rozpočtu, přičemž tato podkapitola nabídne dělení rozpočtu na výdaje na obranu a výdaje na sociální transfery, jejichž průběh bude sledovat samostatně. Poslední podkapitola pak nabídne průběh protiinflačních opatření.

3.1. Nástroje prezidentovy ekonomické politiky

Ve velmi zjednodušené rovině může americký prezident využít třech nástrojů, je-li nutné, aby pomohl „neviditelné ruce“ spravovat trh: fiskální politiky, monetární politiky a regulatorní politiky.²⁴ Z těchto třech jmenovaných je *fiskální politika* považována za tu nejvíce invazivní, neboť v sobě zahrnuje zdanění a následné vynaložení příjmů z daní na účely, které stát právě považuje za nejvíce akutní. Jak již bylo zmíněno výše, od 30. let představuje fiskální politika hlavní zbraň v prezidentově ekonomickém arzenálu, a její pomocí s větším či menším úspěchem upravuje nabídku a poptávku k dosažení kýženého efektu na zaměstnanost či míru inflace. Prezidentství Ronalda Reagana bylo v oblasti fiskální politiky velmi aktivní a v dalších částech práce bude hrát primární roli – především vládní reformy v oblasti daní a také výdaje státního rozpočtu.

Mezi další vládní možnosti pak patří *politika monetární*, pro niž je charakteristická skutečnost, že zodpovědnost za ni neleží zcela v rukou exekutivy – o tento nástroj se prezident dělí s Fedem, který v USA figuruje v roli centrální banky. Rozdělení sil se v tomto směru může jevit jako lehce matoucí; na první pohled se monetární politikou, která reguluje

---

²³ David Stockman, *The Triumph of Politics: Why the Reagan Revolution Failed* (NYC: Harper & Row, 1986), 82.

²⁴ Dolan, Frensdreis a Tatalovich, *The Presidency and Economic Policy* (), 24.

velikost peněžní zásoby v ekonomice, zabývá téměř výhradně Fed, tento závěr by však byl nesprávný. Prezident totiž vládne nad Fedem značnou autoritou díky dvěma zásadním faktorům: svou možností jmenovat Předsedu rady guvernérů instituce a svou jedinečnou schopností vyvinout tlak prostřednictvím mobilizace veřejného mínění.²⁵ Co se měnové politiky, svěří-li prezident vedení Fedu obdobně smýšlejícímu ekonomovi a zachová-li si vliv nad aktivitami společnosti získáním si veřejnosti, kontrola nad cenovou stabilitou mu není odepřena. Právě souhra kroků prezidenta s kroky Fedu se budu v dalších částech zabývat. Ronald Reagan totiž chápal vážnost inflační situace začátku 80. let a byl ochoten schválit kroky krátkodobě škodící ekonomickému růstu, aby tuto hrozbu eliminoval. Užitečnost monetární politiky prosazuje liberální směr monetarismus, jehož předák Milton Friedman považoval regulaci peněžní zásoby za vůbec nejefektivnější způsob, jímž lze zasáhnout do ekonomiky.²⁶ Monetární politiku je tedy možné popsat jako výrazně méně invazivní, snad až na výjimku finančních institucí, do jejichž aktivit často zasahuje.²⁷ Někteří ekonomové střet měnově orientovaného monetarismu a fiskálně orientovaného keynesiánství připodobňují ke střetu průmyslového a finančního kapitálu, a tak můžeme popularitu monetarismu v 80. letech chápat spíše jako vítězství finančního sektoru nad více tradičními odvětvími.²⁸

Kromě již zmíněné fiskální a monetární politiky prezident USA vládne třetím, neméně důležitým, ekonomickým nástrojem – *regulatorní politikou*. Regulatorní politika umožňuje vládě ovlivnit přirozené tržní chování jednotlivců i korporací a je tak svým charakterem značně invazivní. Tradičně sleduje dva cíle: vytvoření podmínek pro co nejhladší průběh ekonomických aktivit a eliminaci společensky nežádoucích důsledků ekonomických aktivit.²⁹ Stanovisko Ronalda Reagana bylo v teoretické rovině deregulační. Snaha omezit vládní regulace však za jeho éry dosáhla jen nemnohých úspěchů. Pro administrativu nebyla deregulační politika prioritou, o čemž vypovídá skutečnost, že se jí nezabýval prezident se svým ekonomickým týmem, nýbrž viceprezident George H. W. Bush.

Máme tedy právo považovat amerického prezidenta za manažera hospodářství země? Ano i ne. Je neoddiskutovatelným faktem, že osud americké ekonomiky neleží v rukou jednoho člověka. Avšak žádný jiný subjekt – žádný bankéř, legislátor či podnikatel – se svým

---

²⁵ Gil Troy, *Morning America: How Ronald Reagan Reinvented America* (Princeton: Princeton University Press, 2005), 55.

²⁶ Simon Clarke, *Keynesianism, Monetarism and the Crisis of the State* (Aldershot: Edward Elgar Publishing, 1988), 352.

²⁷ Dolan, Frensdreis a Tatalovich, *The Presidency and Economic Policy*, 10.

²⁸ Clarke, *Keynesianism, Monetarism*, 4.

²⁹ Dolan, Frensdreis a Tatalovich, *The Presidency and Economic Policy*, 12.

vlivem ani zdaleka nepřibližuje ekonomickým pravomocem prezidentského úřadu.³⁰ V oblasti ekonomiky je americký prezident více než cokoli jiného obětí hospodářského cyklu, který je do značné míry nezávislý na jeho snažení.³¹ Washington nepřerušil střídání ekonomického růstu a ekonomického poklesu nárazovou implementací kusu legislativy – každý prezident, který si chce zachovat naději na znovuzvolení, se však o to musí alespoň pokusit. Veřejné mínění je netrpělivé a zcela ochotné trestat administrativu, když usoudí, že ta nečiní vše potřebné pro zajištění prosperity, vyjádřením své nelibosti během voleb. Pokud prezident selže v plnění svých ekonomických slibů, v další kampani jej toto selhání často stojí úřad – tento jev můžeme sledovat v případě prezidentství G. H. W. Bushe, jehož první kampaň v roce 1988 se nesla v duchu zachování nízké daňové zátěže.³² Tímto krokem si Bush úspěšně vybuodoval image následníka Ronalda Reagana, když voličstvo ujistil, že za jeho vlády nedojde ke vzniku nových daní. Po zvolení do úřadu však svůj explicitní slib porušil, a jak víme, druhého prezidentského období se již nedočkal. Velkolepé sliby tedy představují potencionální slabinu, přesto však patří mezi prezidentovy nejsilnější trumfy, neboť pouze pomocí nich dokáže mobilizovat veřejnost pro vyvinutí nátlaku na Kongres (v němž prezidentovi spolustraníci často nemusí být ve většině) pro schválení důležité legislativy.

Je to také právě veřejné mínění, kdo rozhoduje, která položka prezidentovy agendy bude mít během jeho vlády prioritu. Tradičně největší důležitosti se v očích veřejnosti těší dvě témata: národní bezpečnost a ekonomika. V následující tabulce máme možnost pozorovat proměny priorit Američanů v letech 1976 – 1990.

---

³⁰ Paul Krugman, *The Age of Diminished Expectations: U.S. Economic Policy in the 1990s* (Cambridge: MIT Press, 1998), 65.

³¹ Dolan, Frensdreis a Tatalovich, *The Presidency and Economic Policy*, 21.

³² Krugman, *The Age of Diminished Expectations*, 3.

Tabulka 1: Výsledky ankety "Most Important Problem" 1976 - 1990

<i>rok</i>	<i>nejdůležitější problém země</i>
1976	Ekonomika (resp. vysoké životní náklady)
1978	Ekonomika (resp. vysoké životní náklady)
1980	Ekonomika (resp. vysoké životní náklady)
1982	Ekonomika (resp. nezaměstnanost)
1984	Ekonomika (resp. nezaměstnanost)
1986	Národní bezpečnost
1988	Národní bezpečnost
1990	Federální deficit

Zdroj: vlastní, data z Roper Center, získáno online dne 18.4.2018 z <https://ropercenter.cornell.edu/important-problem-dataset>)

Při nahlédnutí do tabulky lze vypořádat, že největší důležitost občané přikládali tématům, která byla v té době považována za krizová. Je důležité vytknout z výše poskytnutých dat následující zjištění: ve druhé polovině 70. let – tedy v době vlády prezidenta Jimmyho Cartera – Američané vnímali jako nejzásadnější problém vysoké životní náklady, které byly způsobeny horentní inflací té doby, o níž byla řeč v předchozí kapitole. Mezi roky 1980 a 1982 také můžeme sledovat proměnu hlavní priority z vysokých životních nákladů na nezaměstnanost. Inflační životní náklady provázely prezidenta Cartera jako hlavní problém po celou dobu jeho administrativy, a jeho neschopnost najít v této záležitosti uspokojivé politické východisko se ukázalo být pro něj stejně fatální, jako bylo pro prezidenta Bushe porušení slibů jeho hospodářsko-politické agendy³³.

3.2. Reformy daňového systému

To, že se Reaganova ekonomická filozofie opírala o dramatické snížení daně, automaticky neznamená, že jeho daňové reformy pracovaly vždy výhradně ve prospěch nižších daní, jak zjistíme v této podkapitole.

3.2.1. Economic Recovery Tax Act of 1981

Reaganomika za základní kámen amerického hospodářství považovala ekonomickou aktivitu občanů, a tak si za cíl kladla především odbourávání překážek omezující soukromý sektor. Jak již bylo zmíněno, ekonomika se na počátku 80. let nacházela v recesi – téměř osm milionů Američanů bylo v době Reaganova vstupu do úřadu bez práce a mzdy, ač neklesaly,

³³ Iwan Morgan, „Jimmy Carter, Bill Clinton, and the New Democratic Economics“ *The Historical Journal* 47 (2004), 6.

byly díky znepokojivě vysoké inflaci na reálně nižší úrovni než na začátku roku 1977.³⁴ Zákon Economic Recovery Tax Act of 1981 (dále ERTA 1981) představoval manifestaci Reaganovy ekonomické politiky a zásadní odklon od dosavadního keynesiánského přístupu ke zdanění. Lze bezpečně tvrdit, že primárním účelem ERTA 1981 bylo ponechání kapitálu v rukou Američanů za účelem růstu ekonomiky, kromě toho však sledovala i vedlejší misi snížení inflace. Dle Bruce Bartletta, jednoho ze spoluautorů zákona, filozofie ERTA 1981 předpokládala, že snížení daňové zátěže jednotlivců by kladně stimulovalo jejich motivaci pracovat, spořit a vkládat kapitál zpět do ekonomiky prostřednictvím investic. Takto sekundárně vyprodukovaný nárůst produktů a služeb by měl antiinflační efekt.³⁵ Autoři této legislativy předpokládali, že daňové snížení (především v oblasti daně z příjmů právnických osob – tedy daně korporátní) bude mít za vedlejší efekt zvýšení produkce zboží a služeb do roku 1985 celkem o 20 % od původního stavu.³⁶

Podrobnějším prozkoumáním ERTA 1981 zjistíme, že se jednalo o široký soubor změn týkající se celé dosavadní daňové soustavy. Nejdramatičtější změnou byla reforma daňových pásem, u nichž bylo provedeno plošné snížení maximální daňové sazby. Konkrétní změny daňových pásem jsou znázorněny v následující tabulce porovnávající jejich stav před a po naplnění ERTA 1981. Níže zmíněné sazby se týkají daně z příjmu fyzických osob.

Tabulka 2: Změny v sazebníku daně z příjmu fyzických osob

<i>stav před naplněním ERTA 1981</i>		<i>stav po naplnění ERTA 1981</i>	
<i>daňové pásmo v USD</i>	<i>daňová sazba v %</i>	<i>daňové pásmo v USD</i>	<i>daňová sazba v %</i>
2.300	0	2.300	0
3.400	14	3.400	11
4.400	16	4.400	12
6.500	18	6.500	14
8.500	19	8.500	15
10.800	21	10.800	16
12.900	24	12.900	18
15.000	26	15.000	20
18.200	30	18.200	23

³⁴ H. W. Brands, Reagan, 289.

³⁵ Bruce Bartlett, „The 1981 Tax Cut After 30 Years: What Happened to Revenues?“Tax Notes 132 (2011), získáno 6.5.2018 online z <https://ssrn.com/abstract=1906654>.

³⁶ H. W. Brands, Reagan, 266.

23.500	34	23.500	26
28.800	39	28.800	30
34.100	44	34.100	34
41.500	49	41.500	38
55.300	55	55.300	42
81.800	63	81.800	48
108.300	68	více než 81.800	50
vše nad 108.300	70 ³⁷	-	-

(Zdroj: vlastní, data z U.S. Senate Committee on Finance, získáno 24.4.2018 online z <https://www.finance.senate.gov/imo/media/doc/SPrt97-6.pdf>)

Z tabulky vidíme, že nejdramatičtější změnou prošla daňová sazba pro nejvyšší příjmy – ta se propadla o celých 20 procentních bodů, což bylo umožněno úplnou eliminací nejvyšší příjmové kategorie ze sazebníku. Co se rozsahu daňových škrťů týče, krokem k uskutečnění Reaganova cíle provést radikální snížení daně z příjmu pro daňové poplatníky bylo rozhodnutí podniknout celkové snížení v průměru o 25 procentních bodů napříč kategoriemi daňové soustavy (a to celkem za dobu následujících tří fiskálních roků).³⁸ Tento výsledek se velmi blížil Reaganovu původnímu cíli, tedy desetiprocentní redukci daně z příjmu (opět po dobu tří let) pro všechny individuální plátce.³⁹ Je tedy důležité si uvědomit, že v tabulce vyobrazený efekt Reaganovy daňové reformy z roku 1981 neproběhl okamžitě, neboť legislativa předepisovala (patrně jako protišokové opatření), že snižování daně z příjmu bude dokončeno až ve fiskálním roce 1984.

Přestože Reagan považoval redukci daně z příjmu fyzických osob za svou ústřední prioritu, byl toho názoru, že nositeli prosperity jsou podnikatelé⁴⁰, a tak se ERTA 1981 důkladně věnovala i dani z příjmu osob právnických. Ta byla snížena o hodnotu celkem 150 miliard dolarů po dobu následujících pěti let.⁴¹ Konkrétní změny v sazebníku daní z příjmu právnických osob byly sice celkově méně dramatické než ty, které prodělal sazebník pro

³⁷ Ač se 70% daň může zdát vysoká, americkým historickým rekordem pro daň z příjmu fyzických osob je 94% daňová sazba z roku 1945.

³⁸ U.S. Senate, „The Reagan Tax Cuts: Lessons for Tax Reform,“ získáno 19.4.2018 online z https://www.jec.senate.gov/public/_cache/files/9576a929-37b4-497c-9b06-4bf3481f9f0a/the-reagan-tax-cuts-lessons-for-tax-reform-april-1996.pdf.

³⁹ H. W. Brands, *Reagan*, 259.

⁴⁰ H. W. Brands, *Reagan*, 300.

⁴¹ U.S. Senate, „The Reagan Tax Cuts: Lessons for Tax Reform,“ získáno 19.4.2018 online z https://www.jec.senate.gov/public/_cache/files/9576a929-37b4-497c-9b06-4bf3481f9f0a/the-reagan-tax-cuts-lessons-for-tax-reform-april-1996.pdf.

fyzické osoby, z následující tabulky zjistíme, že právnickým osobám byla taky poskytnuta úleva od daňové zátěže – a to především menším podnikatelům.

Tabulka 3: Změny v sazebníku daně z příjmu právnických osob

<i>stav před naplněním ERTA 1981</i>		<i>stav po naplnění ERTA 1981</i>	
<i>daňové pásmo v USD</i>	<i>daňová sazba v %</i>	<i>daňové pásmo v USD</i>	<i>daňová sazba v %</i>
do 25.000	17	do 25.000	16
25.000	20	25.000	19
50.000	30	50.000	30
75.000	40	75.000	40
100.000 a více	46	100.000 a více	46

(Zdroj: vlastní, data z U.S. Senate Committee on Finance, získáno 24.4. online z <https://www.finance.senate.gov/imo/media/doc/SPrt97-6.pdf>)

Spolu s redukcí výše korporátní daně je nutné zmínit skutečnost, že ERTA 1981 umožnila vyšší daňové odpisy z nákladů, a to za účelem podpoření investic. Podnikatelé také dostali možnost snížit si daň přispíváním do důchodových účtů svých zaměstnanců. Ve sféře důchodových účtů došlo prostřednictvím ERTA 1981 k další změně – všichni pracující Američané do věku 70 let dostali možnost vkládat si až 2000 dolarů ročně do soukromých penzijních účtů, přičemž tato částka mohla být navýšena o 250 dolarů ročně ve prospěch nepracujícího manžela či manželky.⁴²

Další z významných změn, které legislativa přinesla, byla indexace daňových sazeb pro inflaci. Toto opatření bylo nutné, neboť v roce 1981 se míra inflace nacházela na téměř 12 %. Předchozí sazebník byl inflací ovlivněn tak, že daňoví poplatníci často připadli do daňového pásma, které jim nenáleželo – se stoupajícím znehodnocováním měny totiž úměrně stoupaly i nominální příjmy Američanů, přestože reálné příjmy zůstávaly stejné, nebo se dokonce propadly. Spolu s tímto krokem v původním návrhu zákona Reaganův ekonomický tým počítal nejen se všeobecným snížením daně z příjmu ve všech pásmech, ale i se samotným snížením počtu pásem.⁴³ Do finální podoby zákona, který Kongresem prošel v červenci roku 1981, se tato položka nedostala – Ronald Reagan byl tedy nucen implementovat ji v pozdější daňové legislativě.

⁴² Gil B. Manzon, Jr. a W. Robert Smith, „The Effect of the Economic Recovery Tax Act of 1981 and the Tax Reform Act of 1986 on the Distribution of Effective Tax Rates“, *Journal of Accounting and Policy* 13 (1994), 359, získáno 27.4.2018 online z <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0278425494900043>.

⁴³ Ibid., 351.

3.2.2. Reaganova recese a Tax Equity and Fiscal Responsibility Act of 1982

Další prezidentův počin v oblasti daňové politiky nebyl součástí Reaganovy dlouhodobé ekonomické strategie, představoval částečné zklamání pro mnoho jeho následovníků mezi ekonomy teorie strany nabídky, zato však poskytl jisté uspokojení všem, kteří byli vyděšeni energickými daňovými škrty předchozího roku. Lze si jej vykládat jako reakcionářské zvrácení části předchozí reformy v touze ulevit ekonomice, která po nesmírně krátké konjunkturu na začátku roku 1981 sklouzla do stavu, který dnes známe pod názvem Reaganova recese.

Zákon Tax Equity and Fiscal Responsibility Act of 1982 (dále TEFRA 1982) daně zvýšil. Důvody k tomuto kontroverznímu kroku byly v zásadě dva: ekonomická recese a deficit státního rozpočtu, a to přestože Reagan opětovnému navýšení daní i přes výzvy svých ekonomických poradců dlouho odolával.⁴⁴ Když však prezidentova popularita klesala úměrně s neradostným stavem ekonomiky, rozhodl se podniknout krok zcela nekorespondující s jeho dosavadní ekonomickou filozofií.⁴⁵ Reaganova recese se dostavila bezprostředně poté, co byl Kongresem schválen výše zmíněný zákon ERTA 1981⁴⁶. Přestože není jisté, do jaké míry lze klást zodpovědnost za recesi prezidentovým ekonomickým krokům, kombinací snížení výkonosti ekonomiky a daňových škrťů předchozí legislativy se státní výnosy z daní za rok od schválení ERTA 1981 propadly o celých 6 %.⁴⁷ Zdaleka největší výzvu pro tehdejší hospodářství však představovala nezaměstnanost – při nahlédnutí do tabulky č. 2 v první kapitole si můžeme připomenout, že průměrná nezaměstnanost za rok 1982 činila 9,7 %, přičemž na svém vrcholu v prosinci toho roku vyšplhala až na 10,8 %.⁴⁸

Efekt TEFRA 1982 na daňové poplatníky nebyl zanedbatelný; někteří ekonomové dokonce považují tuto legislativu za jedno z největších skokových daňových zvýšení v historii USA.⁴⁹ Je však nutné podotknout, že zvýšení daňových výnosů, jež si administrativa od zákona slibovala, nenastalo, nicméně téma dopadů daňové reformy bude práce analyzovat v pozdějších kapitolách. Přestože od začátku Reaganovy vlády můžeme pozorovat jisté

---

⁴⁴ H. W. Brands, *Reagan*, 278.

⁴⁵ Dle průzkumů společnosti Gallup občané od září 1981 rovnoměrně ztráceli důvěru v prezidentovy kroky až do začátku roku 1983, kdy hodnocení veřejnosti kleslo na 41 %.

⁴⁶ Obě události připadly na červenec roku 1981.

⁴⁷ Michael A. Urquhart a Marillyn A. Hewson, „Unemployment Continued to Rise as Recession Deepened“ *Monthly Labor Review* (1983), 4.

⁴⁸ *Ibid.*, 7-8.

⁴⁹ Ravi K. Roy a Arthur T. Denzau, *Fiscal Policy Convergence From Reagan To Blair: The Left Veers Right* (London: Routledge, 2004), 64.

zvýšení federálních příjmů z daně z příjmu fyzických osob, kvůli zvýšení úrokových sazeb zisky z daně z příjmu osob právnických klesly.

V souvislosti s touto tzv. Reaganovou recesí je však nutné zmínit názor některých expertů, že měla jen málo co dočinění s prezidentovými počiny, vzhledem k tomu, jak pozoruhodně slabé bylo zotavení ekonomiky od léta 1980 do léta 1981. Je tedy možné nahlížet na Reaganovu recesi pouze jako na pokračování recese předchozí, zrozené za Carterovy administrativy.⁵⁰

TEFRA 1982 přinesl změny jak v otázce daňové, tak i ve věci zdravotního systému. Díky tomuto zákonu tak programy Medicare a Medicaid obdržely dodatečné finanční prostředky, což byl krok značně kontroverzní, vzhledem k tomu, že jedním z Reaganových ekonomických cílů bylo financování právě těchto programů omezit.⁵¹ Hlavním účelem zákona však bylo pokrytí slepých bodů stávajícího daňového systému, který do té doby umožňoval podnikům uchýlovat se k daňovým únikům pomocí „safe harbor“ transferů.⁵² Dále pak zákon anuloval část daňových škrťů, které Reagan vybojoval v roce 1981; na tlak demokratů a i mnohých spolustraníků podepsal daňové navýšení spotřební daně a daně z příjmů fyzických osob, které dle Kongresu měly rozpočtu opatřit zhruba 100 miliard dolarů.⁵³

3.2.3. Tax Reform Act of 1986

Třetí (a poslední) položka Reaganovy daňové reformy na sebe nechala čekat až do prezidentova druhého období, do něhož vstoupil s mandátem ještě silnějším, než po volbách v roce 1980. V roce 1984 obdržel 59 % celkových hlasů, což do velké míry lze přikládat ekonomickým úspěchům, které se dostavily ve druhé části jeho prvního období – těm se podrobněji věnuji v poslední kapitole této práce.

Pokračování daňové reformy bylo prohlášeno hlavní misí druhého období. V rámci snížení daňové zátěže (které zůstávalo jeho ústřední prioritou) znovuzvolený prezident nyní nekladl důraz na snižování daňových sazeb, nýbrž na omezení počtu samotných daňových pásem. Jak jsme viděli v tabulce č. 2, sazebník daně z příjmu fyzických osob obsahoval nepřehledné množství kategorií. Daňoví poplatníci tak byli motivováni uměle snižovat svůj příjem, aby spadali do nižší daňové kategorie, a reálně tak zvýšili částku, která jim po zdanění

---

⁵⁰ Ibid., 46.

⁵¹ Zákon „Tax Equity and Fiscal Responsibility Act of 1982“, získáno 25.4.2018 online z <http://ideaexchange.uakron.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1001&context=akrontaxjournal>.

⁵² „Safe harbor lease“ je termín označující zapůjčení daňových výhod jednou právnickou osobou druhé, a to za předpokladu, že první právnická osoba jich není schopna využít.

⁵³ Ehrman, *The Eighties*, 54.

příjmu zůstala. Prezident se tak rozhodl k radikálnímu kroku redukovat původních 14 daňových pásem na čtyři⁵⁴ a zároveň poskytl úlevu nízkopříjmovým fyzickým osobám pomocí rozšíření repertoáru možných výjimek. Daňové výjimky naopak omezil v případě osob právnických (a to včetně některých, které byly poskytnuty ERTA 1981).⁵⁵ Kromě toho, že proběhla razantní eliminace možných daňových odečtů pro korporace, se daň z příjmu právnických osob také dočkala lehkého navýšení.⁵⁶

Podobně jako v případě ERTA 1981, změny daňového systému neproběhly jednorázově, nýbrž se graduálně stupňovaly po následující fiskální roky. V následující tabulce můžeme pozorovat průběh těchto změn u daně z příjmu fyzických osob.

Tabulka 4: Proměny daňových pásem po TRA 1986

rok 1987		rok 1988 (nominální sazba) ⁵⁷		rok 1988 (reálná sazba)	
pásma v USD	sazba v %	pásma v USD	sazba v %	pásma v USD	sazba v %
1.800	11	-	15	17.850	15
16.800	15	-	28	nad 17.850	28
27.000	28	-	33	-	-
54.000	35	-	-	-	-
nad 54.000	38,5	-	-	-	-

(Zdroj: vlastní, data z Tax Brackets, získáno 25.4.2018 online z <https://www.tax-brackets.org/federaltaxtable/1987>)

Z tabulky mimo jiné vyplývá, že sjednocení daňových pásem bylo nevýhodné pro Američany s nejnižšími příjmy, kteří až do TRA 1986 spadali do pásma se sazbou 11 %, díky novým možnostem daňových úlev a odečtů však miliony daňových poplatníků na reformě také získaly.⁵⁸

⁵⁴ V původním Reaganově návrhu zákona byly obsaženy pásma pouze tři, na nátlak opozice v Kongresu byla přidána čtvrtá.

⁵⁵ Ehrman, *The Eighties*, 135.

⁵⁶ Lukáš Petřík, *Konzervativní revoluce Margaret Thatcherové a Ronalda Reagana* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008), 187.

⁵⁷ TRA 1986 poskytl pro rok 1988 nominální strukturu o třech daňových pásmech, nebyla však nikdy aplikována a na daňové poplatníky s příjmy vyššími než 17850 USD se vztahovala sazba 28 %.

⁵⁸ David E. Rosenbaum, „The Tax Reform of 1986: How the Measure Came Together,“ *The New York Times*, 23. října 1986, získáno 21.4.2018 online z <https://www.nytimes.com/1986/10/23/business/tax-reform-act-1986-measure-came-together-tax-bill-for-textbooks.html>.

3.3. Federální rozpočet

„Reaganova revoluce neselhala. Nikdo se o ni ani nepokusil.“ Těmito slovy popsal Reaganovy rozpočtové změny autor Fred Smith a stručně tak charakterizoval hlavní pointu Reaganových odpůrců.⁵⁹ Ač Ronald Reagan kandidoval jako fiskální konzervátec (což bylo zcela v souladu s trendem tehdejší Republikánské strany), deficit federálního rozpočtu, za který byla jeho administrativa zodpovědná, se stal nejkritizovanější položkou jeho ekonomické politiky.⁶⁰

Tři největší výdaje americké vlády v Reaganově éře byly (a stále jsou) zdravotnictví – tedy programy Medicare a Medicaid, dále důchody a obrana. Reagan jako horlivý zastánce štíhlého státu, který neklade překážky samostatnosti jednotlivců, se ve své rétorice vždy zasazoval o restrikce prvních dvou zmíněných výdajů, nikdy však toho třetího, a i během snah omezit první dva narazil na překážky, s nimiž jako kandidát nepočítal. David Stockman, výše zmíněný šéf vládního Úřadu pro řízení a rozpočet, byl Reaganem v roce 1981 pověřen úkolem vyrovnat rozpočtový deficit pomocí seškrtnání nejnákladnějších položek – ani Stockman, ani čerstvě zvolený prezident si však tehdy plně neuvědomovali, že omezení financování veřejně prospěšných programů je politicky neprodejný krok. Tento problém se administrativě do značné míry vyhnul při prosazování daňových škrtů – ty totiž ponechaly peníze v kapsách občanů, tudíž i demokraté v Kongresu považovali za politicky moudré na ně přistoupit. Snad i proto byla revoluční daňová reforma schválena ještě před dokončením rozpočtových škrtů, a tak zatímco daňová reforma byla již podepsána a uvedena do provozu, redukce nákladných programů rozpočtu zůstávaly pouze na papíře v kanceláři Davida Stockmana.

3.3.2. Výdaje na obranu

Zaměříme se nejprve na výdaje na obranu, s nimiž je jméno Ronalda Reagana nejčastěji spojováno. Reagan si uvědomoval, že předchozí administrativy nepovažovaly zbrojení za prioritu (především kvůli stagnující ekonomice): zatímco v 60. letech výdaje na obranu představovaly 50 % rozpočtu, v průběhu let 70. klesly o polovinu – tedy na 25 %.⁶¹ Doba détente⁶² skončila a prezident věřil, že během tohoto „období klidu“ USA ztratily zbrojní převahu nad Sovětským svazem. Vyslechl tedy žádosti svého ministra obrany Caspara

---

⁵⁹ Fred Smith, „Learning the Washington Game“ v *Steering the Elephant: How Washington Works* (NYC: Universe Books, 1987), 38-39.

⁶⁰ Dinesh D'Souza, *Ronald Reagan: Jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem* (Brno: Barrister & Principal, 2004), 99.

⁶¹ *Ibid.*, 95.

⁶² Politika détente, aplikovaná administrativou prezidenta Nixona (v úřadu 1969-1974), byla charakteristická snahou o snížení napětí mezi USA a SSSR.

Weinbergera, který rozpočet na obranu z roku 1980 v hodnotě 187 miliard USD shledával žalostně nedostačujícím. Při odchodu z funkce roku 1989 armádní rozpočet nabobtnal o více než polovinu – vyšplhal na 285 miliard.⁶³ Tento oslnivý nárůst finančních prostředků pro ministerstvo obrany nakonec nejen že představoval největší americkou investici do zbrojení v době míru, ale také byl dvojnásobkem toho, co Reagan slíbil v prezidentské kampani v roce 1980.⁶⁴ Jeho rozhodnutí vyzbrojit armádu bylo pevné; pevnější než jeho fiskální konzervatismus. Reagan později přiznal, že rozpočtový deficit je ochoten považovat za nedůležitý, pokud ekonomika v dlouhodobém měřítku bude prosperovat a americká pozice ve světě bude upevněna.⁶⁵

3.3.3. Výdaje na sociální stát

Kromě autora Freda Smithe je další z expertů, který považuje tzv. Reaganovu revoluci za ne zcela úspěšný podnik, již zmíněný David Stockman, který po odchodu z Reaganova ekonomického týmu věnoval tomuto tématu knihu s názvem „*The Triumph of Politics: Why the Reagan Revolution Failed*“.

Stockman, jakožto pravověrný zastánce strany nabídky, nad vše ostatní kladl vyrovnanost rozpočtu, jíž mělo být dosaženo primárně rozpočtovými škrty napříč ministerstvy, ale především útokem na sociální transfery. Ty na rozdíl od výdajů za nákup státních statků či služeb (jako je například infrastruktura) byly viděny jako výdaje s nulovou návratnou hodnotou.⁶⁶ V 80. letech v USA se mezi těmito „prodělečnými“ položkami nejvýše týčily tři: sociální zabezpečení, dávky americkým veteránům a program Medicare. Tito tři strašáci zastánců štíhlého státu stáli federální vládu 250 miliard dolarů ročně.⁶⁷

Prezident nepotřeboval redukci sociálních transferů z důvodu jakési své fiskální přisnosti; uvědomoval si však, že radikální navýšení výdajů na obranu v kombinaci s daňovými škrty, které provedl pomocí ERTA 1981, povede k ohromným rozpočtovým deficitům, pokud se nepodaří peníze ušetřit jinde. Rozpočet, který David Stockman pro první rok administrativy vyprodukoval, však předpokládal škrty v sociálních programech pouze ve výši 35 miliard dolarů.⁶⁸ Ty se však hlavních výdajových položek vůbec nedotkly a místo

---

⁶³ Robert E. Looney, „United States Defense Expenditures: Trends and Analysis“, Calhoun: The NPS Institutional Archive, 7, získáno 22.4.2018 online z

<https://calhoun.nps.edu/bitstream/handle/10945/40694/ReISImUS.pdf;sequence=3>.

⁶⁴ Stockman, *The Triumph of Politics*, 109.

⁶⁵ Ehrman, *The Eighties*, 68-69.

⁶⁶ Denzau a Roy, *Fiscal Policy Convergence*, 106.

⁶⁷ Stockman, *The Triumph of Politics*, 92.

⁶⁸ Petřík, *Konzervativní revoluce*, 186.

toho se zaměřily na relativní banality typu potravinové poukázky či veřejné práce. Nadšení odbourávat sociální stát vyhaslo brzy. V průběhu roku 1982 se z konzervativního revolucionáře Ronalda Reagana konečně stal politik, když pochopil, že s popularitou u veřejnosti na 40 % a dále klesající na znovuzvolení v roce 1984 nedosáhne. Poprvé pocítil neochotu veřejnosti vzdát se sociálního státu, když se z obou stran politického spektra zdvihla vlna odporu proti jeho návrhu omezit výhody sociálního zabezpečení pro předčasné důchodce – od návrhu rychle upustil.⁶⁹ Recese, která ztrpčila první polovinu jeho prezidentského období, touhu Američanů po berličce v podobě státní asistence jen zvýšila, a tak se z původně plánovaného čelního útoku na sociální stát stal útok tak liknavý, že jej sociální stát ani nepocítil.

Tabulka 5: Rozložení federálních výdajů 1980-1988

rok	výdaje na obranu		výdaje na soc. transfery a Medicare	
	v mld. USD	v % HDP	v mld. USD	v % HDP
1980	146,7	5,2	151	5,4
1981	170,6	5,4	179,1	5,7
1982	197,6	6	203,1	6,1
1983	221,8	6,3	224	6,3
1984	243,3	6,2	237	6
1985	268,9	6,3	256,1	6
1986	287,5	6,3	270,7	6
1987	293,6	6,1	285	6
1988	300,8	5,8	302,5	5,9

(Zdroj: vlastní, data z Calhoun NPS Institutional Archive, získáno 26.4.2018 online z

<https://calhoun.nps.edu/bitstream/handle/10945/40694/RelSIImUS.pdf;sequence=3>)

3.4. Protiinflační opatření

Jak již bylo zmíněno, do 80. let vstoupila ekonomika ve stavu stagflace. Kromě poměrně vysoké nezaměstnanosti zemi tedy zemi svírala alarmující inflace, která průměrem za rok 1980 dosáhla necelých 14 %. Zatímco mírná inflace je pro většinu měn běžná a v životě spotřebitelů nepáchá výrazné škody, inflace vyšší než 10 % má sílu zvednout životní náklady Američanů na úkor jejich platů a výrazně tak zasáhnout do jejich životního standardu.

Když se Ronald Reagan v roce 1981 poprvé sešel s Paulem Volckerem, stávajícím Předsedou rady guvernérů Fedu, ve věci potvrzení jeho dalšího působení ve funkci, první otázka, kterou mu položil, byla: „Proč Američané vůbec potřebují pokračující existenci

⁶⁹ Hugh Hecl, „Mixed Legacies of Ronald Reagan“ *Presidential Studies Quarterly* 38 (2008), 558.

Federálního rezervního systému?⁷⁰ Zaskočený Volcker nakonec úspěšně obhájil důležitost své instituce a zjistil, že jeho postoje k potlačování inflace se shodují s názory nového prezidenta. V oblasti protiinflačních opatření se Reagan zachoval jako tradiční monetarista a zvolil pevnou strategii přiškrcení růstu ekonomiky za účelem obnovení stability dolaru – a právě to Volcker aplikoval již od konce éry Jimmyho Cartera, nyní však s požehnáním nového prezidenta. Volckerem nastolený kurz umělého snižování úrokových sazeb se tak stal i oficiální politikou Bílého domu.

Nízké úrokové vazby jsou ekonomickými konzervativci tradičně považovány za jediné účinné řešení znehodnocování měny, přinutí však ekonomiku krváčet.⁷¹ Vztah mezi inflací a úrokovými sazbami je totiž následující: Pokud Fed uvolní úrokovou míru a ta klesne, více ekonomických subjektů dostane levný přístup k vypůjčení kapitálu, díky čemuž do ekonomiky přiteče více peněz. Více peněz v oběhu na jednu stranu nezpochybnitelně přináší růst ekonomiky, což je efekt zcela žádoucí, sekundárním efektem však je skutečnost, že pokud množství oběživa vzroste, úměrně vzrostou i ceny, neboť každý jeden kousek oběživa ztratí na hodnotě.⁷² Prvním krokem Paula Volckera v roli šéfa Fedu tedy bylo použití nástrojů ke zvýšení úrokových sazeb, přestože prezident Jimmy Carter jej v obavách, že důsledky této strategie budou pro ekonomiku příliš bolestné, později žádal o jejich opětovné uvolnění.⁷³ Až po nástupu Ronalda Reagana začaly Volckerovy postupy přinášet kýžené výsledky, a to jak pozitivní ve smyslu zkrocení inflace, tak negativní ve smyslu klesání růstu ekonomiky. V roce 1982 se FED v myslech občanů stal pomyslným viníkem růstu nezaměstnanosti, když ekonomika v recesi nedokázala generovat dostatečné množství pracovních míst.⁷⁴

Připomeňme si však z grafu č. 1, že již v roce 1983 klesla průměrná roční inflace na 3,7 % - na pouhou polovinu své výše z předchozího roku. Recese prvního období Reaganovy vlády, způsobená do velké míry přísnou monetární politikou Fedu, tak byla sice z pohledu výše nezaměstnanosti podobně hluboká jako Velká hospodářská krize, měla však jen krátkého trvání a po jejím skončení vstoupily USA do jedné z nejdelších konjunktur v moderní

---

⁷⁰ Kyle Longley a Jeremy D. Mayer, *Deconstructing Reagan: Conservative Mythology and America's Fortieth President* (Armonk: Taylor & Francis Group, 2015), 57.

⁷¹ Krugman, *Age of Diminished Expectations*, 57.

⁷² Paul A. Samuelson, *Economics: An Introductory Analysis* (NYC: McGraw-Hill Book Company, 1948), 281.

⁷³ Paul Volcker and Martin Feldstein, „An Interview with Paul Volcker,“ *Journal of Economic Perspectives* 27 (2013), 4

⁷⁴ Martin Feldstein, „Employment Policy of the Middle Reagan Years: What Didn't Happen and Why It Didn't Happen,“ *NBER Working Paper Series* (1997), 2.

americké historii.⁷⁵ To však nemění nic na faktu, že v průběhu roku 1982 se FED netěšil u veřejnosti vysoké popularitě, a tlak na Paula Volckera, aby uvolnil úrokové sazby, byl nesmírný. To lze prohlásit i o zbytku Rady guvernérů Fedu, kde si Volcker během recese prosadil držení vysokých úrokových sazeb pouze díky faktu, že jako její předseda disponoval čtyřmi hlasy, především ale o veřejnosti, která se proti úrokovým aktivitám Fedu vzepjala, když kvůli recesí nejvíce postižené sektory (jako především strojný průmysl) spustily vlnu hromadných propouštění.⁷⁶ A právě v tento moment je nutné zdůraznit roli prezidenta, který v době největšího odporu proti politice Fedu pevně stál za jeho šéfem, a to snad i na úkor své vlastní popularity. Není se čemu divit; za působení Paula Volckera v čele Fedu sazby *federal funds rate*⁷⁷ při dvou příležitostech překročily 20% hranici – jak vysoká tato míra byla, dobře ilustruje skutečnost, že za Volckerova nástupce Alana Greenspana míra úrokových sazeb pro mezibankovní trh nikdy nepřekročila 10 %.⁷⁸

---

⁷⁵ Petřík, *Konzervativní revoluce*, 184.

⁷⁶ Michael A. Urquhart a Marilyn A. Hewson, „Unemployment Continued to Rise as Recession Deepened“ *Monthly Labor Review* (1983), 5, získáno 20.4.2018 online z <https://www.jstor.org/stable/41841912>.

⁷⁷ *Federal funds rate* je úroková sazba stanovená FEDem pro používání v mezibankovním trhu.

⁷⁸ Tony Caporale a Kevin B. Grier, „Inflation, Presidents, Fed Chairs, and Regime Shifts in the U.S. Real Interest Rate,“ *Journal of Money, Credit and Banking* 37 (2005), 1159, získáno 20.4.2018 online z https://www.jstor.org/stable/3839032?seq=1#page_scan_tab_contents.

4. Dopady ekonomických politik Ronalda Reagana

4.1. Dopady daňové politiky

V dřívějších kapitolách práce byl nastíněn základní charakter třech Reaganových ekonomických reforem: ERTA 1981, TEFRA 1982 a TRA 1986. Čtenář tak měl možnost zjistit, že tyto tři zákony vznikaly za odlišných podmínek a s odlišným cílem – analyzovat jejich dopady je tedy náročný úkol, přesto se však o to tato podkapitola pokusí.

Ronald Reagan tvořil mezi stoupenci nabídkové strany k menšině, když prosazoval plošné škrtky v dani z příjmu fyzických osob a nekladl obzvláštní důraz na úlevu především pro občany spadající do nejvyšší kategorie sazebníku.⁷⁹ Přesto se však graduální snížení horní hranice daně z příjmu z původních 70 % na 28 % stalo jeho hlavním odkazem. Původní odhady předpokládaly, že masivní snížení daní nebude pro federální kasu představovat žádný problém – Lafferova křivka, která ilustruje nejistý vztah daňové výše s příjmy státu, stanoví, že snížení daně znamená pro ekonomické subjekty více kapitálu, který si mohou ponechat, což je dále motivuje k větší ekonomické produktivitě, větším příjmům – a tedy i větší dani z příjmu. Dle křivky by tedy ministerstvu financí i po snížení daní mělo přitéci stejné množství výnosu. Stalo se tak? Ano i ne.

Po provedení reforem, které Američanům s nejvyššími příjmy snížily mezní daňovou sazbu ze 70 na 28 % (tedy v roce 1988) federální kasa zaznamenala významný nárůst daní vybraných od majetných občanů. Vyjádřeno v procentech, v porovnání s rokem 1981, kdy od Američanů náležících do nejvyššího jednoho procenta příjmů bylo vybráno 18 % celkové výše federálního zisku z daně z příjmu, v roce 1988 tento podíl stoupl na 28 %. Je však nutné zdůraznit, že z pohledu federálních příjmů byla prospěšná pouze reforma z roku 1986; ERTA 1981 ponechala bezpochyby více prostředků v kapsách daňových poplatníků a v tom tkví její přitažlivost, oslabilo však příliv státních zisků z daně z příjmu o v průměru 9 % v prvních dvou letech po uvedení v platnost.⁸⁰ Analýzou důsledků ERTA 1981 tedy dojdeme k závěru, že se předpoklad Lafferovy křivky nenaplnil a reforma byla pro vládu ztrátová. K tomuto faktu však přispěla i indexace pro míru inflace, která se stala součástí této legislativy a měla být implementována až od roku 1985. Nabízí se otázka, proč měl být daňový sazebník přizpůsobován míře znehodnocování měny až čtyři roky po uvedení reformy v platnost.

---

⁷⁹ Longley a Mayer, *Deconstructing Reagan*, 43.

⁸⁰ „Revenue Effects of Major Tax Bills Updated Tables for all 2012 Bills“, získáno 26.4.2018 z Office of Tax Analysis, online na <https://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/tax-analysis/Documents/WP81-Table2013.pdf>.

Reaganův ekonomický tým tuto část zákona prosadil, neboť věřil, že po dobu následujících čtyř let inflace pomůže federální vládě vybrat na daních více, vzhledem k tomu, že plátcí daní byli často inflačně zvýšeným příjmem vtlačeni do vyšší daňové kategorie. Lze tak říci, že vláda paradoxně částečně doufala v inflaci pokračující až do roku 1985. Tento předpoklad se však nenaplnil, když přísná monetární medicína Paula Volckera ozdravila dolar již v roce 1983 a ministerstvo financí tak přestalo na inflaci vydělávat.

Další díl Reaganovy daňové reformy, TEFRA 1982, měl jen málo společného s reformou předchozího roku, snad až na to, že dle kritiků byly oba dva zákony neuvážené a připravené ve spěchu: ERTA 1981 byla považována za výsledek hektického ideologického zápalu, který triumfoval nad racionalitou, a TEFRA 1982 za reakcionářský pokus zvrátit důsledky předchozí reformy, když administrativu překvapil sestup ekonomiky do recese – a to se zčásti podařilo. Při analýze dopadů této legislativy je nutné zmínit fakt, že její plné dopady byly revidovány schválením TRA v roce 1986 podobným způsobem, jako tento zákon předtím narušil efekt ERTA 1981. Nebýt těchto změn, snížení daně z příjmu v předchozím roce by na konci fiskálního roku 1989 přineslo vládě celkem o 1,48 bilionu dolarů méně, než jaké nakonec reálné výnosy byly.⁸¹ TEFRA 1982 tedy pomohl naplnit federální kasu (konkrétně o zhruba 55 milionů do fiskálního roku 1986, jak tvrdí údaje Finanční komise Kongresu USA)⁸², eliminoval mnoho kroků minulé reformy, zmátl daňové poplatníky dalšími změnami a oslabil soukromý sektor znemožněním řady daňových odečtů. Poslední položku z výčtu důsledků si lze vykládat dvěma způsoby: na jednu stranu zákon sice zasadil ránu již tak recesí vysíleným firmám, na druhou stranu tak uzavřel mnoho skulin k daňovým únikům, jako například využívání tzv. „safe harbor“ transferů.⁸³

Daňová reforma z roku 1986 taktéž zasluhuje individuální pozornost. Ve své době byla oběma stranami politického spektra prohlášena za velký pokrok ve věci spravedlivého rozložení daňové zátěže.⁸⁴ Z retrospektivního hlediska je vhodné potvrdit, že TRA 1986 poskytl podnět především v oblasti podnikových investic do nových technologií, jelikož limitoval dosavadní neefektivní systém daňových úlev pro podniky inovující v konkrétních

---

⁸¹ „Revenue Effects of Major Tax Bills Updated Tables for all 2012 Bills“, získáno 26.4.2018 z Office of Tax Analysis, online na <https://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/tax-analysis/Documents/WP81-Table2013.pdf>.

⁸² Committee on Finance Official, „Technical Corrections Act of 1982“, získáno 26.4.2018 online z <https://www.finance.senate.gov/imo/media/doc/srpt97-592.pdf>.

⁸³ „On Tax Equity and Fiscal Responsibility Act of 1982“ University of California Press, získáno 26.4.2018 online z <https://publishing.cdlib.org/ucpressebooks/view?docId=ft5d5nb36w&chunk.id=d0e8119&toc.depth=100&toc.id=d0e7109&brand=ucpress>

⁸⁴ Ehrman, *The Eighties*, 135.

sektorech. Od roku 1986 se tedy podniky uchýlovaly k inovacím z čistě racionální touhy zefektivnit fungování svého podniku, ne kvůli vidině daňového odečtu.⁸⁵ Pro získání sofistikovaného náhledu na hlavní dopady této reformy se však musíme zaměřit na její ústřední cíl – férovost. Je nutné podotknout, že Ronald Reagan trval na tom, aby její efekt měl distribučně neutrální efekt, jinými slovy aby nepřesunoval tíhu daňové zátěže z beder bohatých na bedra chudých a naopak. Místo toho však prezident přesunul část zátěže z fyzických osob na podnikatele pomocí redukce investičních daňových úvěrů a uvalení nové alternativní minimální daně na právnické osoby, čímž efektivně zvýšil jejich daňovou povinnost.⁸⁶ Zjednodušení daňového sazebníku pro fyzické osoby na úkor odepření jistých daňových úlev firmám však přineslo výsledky v podobě rostoucích státních výnosů. Nejvyšší růst federálních výnosů můžeme sledovat již ve fiskálním roce 1987, kdy výnos z daně z příjmu právnických osob narostly o 30 % od výnosů roku předchozího. Do jaké míry hrály v tomto růstu podíly výnosů pocházejících od fyzických a právnických osob můžeme vidět v následující tabulce.

Tabulka 6: Vývoj státních výnosů z daně z příjmu 1980-1988

<i>rok</i>	<i>daň z příjmu fyz. os. v USD</i>	<i>daň z příjmu práv. os. v USD</i>	<i>výsl. výnos v % HDP</i>
1980	244 069 mil.	64 600 mil.	18,5
1981	285 917 mil.	61 137 mil.	19,1
1982	297 744 mil.	48 207 mil.	18,7
1983	288 938 mil.	37 022 mil.	17
1984	298 415 mil.	56 893 mil.	16,9
1985	334 531 mil.	61 331 mil.	17,2
1986	348 959 mil.	63 143 mil.	17
1987	392 557 mil.	83 926 mil.	17,9
1988	401 181 mil.	94 508 mil.	17,6

(Zdroj: vlastní, data z White House Official, získáno 25.4.2018 online z

<https://www.whitehouse.gov/omb/historical-tables/>)

Z tabulky máme možnost vysledovat nejen efekt výše zmíněných předchozích daňových legislativ, ale především skutečnost, že po uvedení TRA 1986 v platnost stoupaly výnosy z daně z příjmů fyzických i právnických osob téměř simultánně. Dále se nám nabízí srovnání

⁸⁵ Gil B. Manzon, Jr. a W. Robert Smith, „The Effect of the Economic Recovery Tax Act of 1981 and the Tax Reform Act of 1986 on the Distribution of Effective Tax Rates“, *Journal of Accounting and Policy* 13 (1994), 356, získáno 27.4.2018 online z <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0278425494900043>.

⁸⁶ Longley a Mayer, *Deconstructing Reagan*, 50.

daňových výnosů s hrubým domácím produktem. Vyjádřeno v procentech HDP byly nejvyšší daňové výnosy v letech 1981 a 1982, byla by však chyba považovat to za reálně vyšší částku vybranou na daních. Federální zisk z daní byl v těchto letech částečně oslaben vysokou inflací, navíc je nutné si uvědomit, že oba tyto roky byly roky recesní, a tudíž HDP jako takový se snížil – nebylo tedy těžké pro daňový výnos zvětšit svůj procentuální podíl na něm.

Zaměříme-li se na absolutní hodnoty, zjistíme, že za celé osmileté období vlády Ronalda Reagana federální příjmy z daní narostly o celých 24 %. Toto vysoké číslo je do jisté míry jistě dáno skutečností, že prezident v roce 1982 daně krátce zvýšil, významnější je však skokový nárůst vládních zisků po roce 1986, kdy byla recese zažehnána, úrokové míry opět sníženy a jednotlivci i firmy tak svou hospodářskou rekonvalescencí přispívali nepřetržitému růstu HDP.

Tabulka 7: Vývoj hrubého domácího produktu 1980 - 1988

<i>rok</i>	<i>reálný HDP v bilionech USD</i>	<i>růst HDP v %</i>
1980	6,45	-0,2
1981	6,62	2,6
1982	6,49	-1,9
1983	6,79	4,6
1984	7,23	7,3
1985	7,6	4,2
1986	7,86	3,5
1987	8,13	3,5
1988	8,48	4,2

(Zdroj: vlastní, data z Bureau of Economic Analysis, získáno 24.4.2018 online z

<https://faq.bea.gov/scb/pdf/1980/0580cont.pdf>)

Když na začátku roku 1983 vstoupila v platnost poslední část daňové reformy z roku 1981, zahájily USA éru třetí nejdelší ekonomické konjunktury v poválečných dějinách.⁸⁷ Ta se projevila i v oblasti, jež se u prezidenta po většinu času těšila jen okrajovému zájmu – zaměstnanosti. Během recese 1981-1982 se nedostatek pracovních míst stal problémem, který Američany zatěžoval nejvíce, avšak prezident, který byl ideologicky vázán k monetární politice více než k fiskální, měl jen málo možností, jak se v této oblasti užitečně angažovat. Jako svou morální povinnost vnímal podporu Paula Volckera a jeho protiinflačních opatření,

⁸⁷ Roy a Denzau, *Fiscal Policy Convergence*, 73.

kteřá paradoxně byla hlavním viníkem zmíněné recese. Reaganův ekonomický tým však věřil, že po prosazení daňových škrťů a po zkracení problému inflace se nezaměstnanost sama vrátí do přijatelných mezí, v čemž měl pravdu. V době Reaganova nástupu do funkce se míra nezaměstnanosti nacházela na vysokých 7,7 %, v době nejhlubší recese dosáhla na 10,4 % (na konci roku 1982) a od počátku konjunktury zahájila etapu stálého klesání.⁸⁸ Nezaměstnanost tak přestala být politickým tématem až do 90. let, kdy za administrativy George H. W. Bushe začala opět lehce stoupat.

Co se však stalo s rovností za Reaganovy administrativy? Rovnoměrná redistribuce bohatství vždy byla tématem demokratů, přičemž pravá polovina politického spektra ji často ani nepovažovala za legitimní problém. Zajímavým důsledkem jeho daňové politiky byl i fakt, že se z demografické mapy začala vytrácet tradiční střední třída. Střední třída, obvykle charakterizovaná jako skupina s ročním příjmem mezi 15 000 a 90 000 dolarů, se za Reaganovu éru zúžila asi o 5 %, což lze vykládat dvěma způsoby. Zaprvé, je nezpochybnitelné, že v 80. letech se v USA rozevřely nůžky mezi bohatými a chudými. Se vstupem do 90. let stejné množství (již zdaněného) kapitálu přiteklo do kapes horních 20 % Američanů stejně jako spodních 80 %.⁸⁹ Zadruhé, nůžky se sice rozevřely, nicméně všem se dařilo lépe, a to i střední třídě. Zmenšení střední třídy přispěl fakt, že mezi lety 1981 a 1989 se podíl Američanů vydělávajících více než 50 000 dolarů ročně zvýšil o 6 %. Nelze však opomenout, že příjmy pětiny Američanů z nejnižší příjmové kategorie rostly nejpomalejším tempem a za Reaganovu éru se zvětšily v průměru o pouhých 500 dolarů ročně.⁹⁰ Do jisté míry tento znepokojivý fakt lze vysvětlit skutečností, že většina nejchudších obyvatel je nezaměstnaná a nedisponuje tedy stálým příjmem – reforma daně z příjmu pro ně tedy nemá velký význam, podobně jako nárůst počtu pracovních míst.⁹¹

4.2. Dopady rozpočtové politiky

Při hledání důsledků, jež Reaganovy politiky měly pro federální rozpočet, se nelze nevrátit k politice daňové. Daňové škrty v roce 1981 představovaly částečné naplnění prezidentovy ideologické vize, v níž pro fiskální zodpovědnost zbyl jen velmi omezený prostor. A tak zatímco prezident sháněl kongresovou většinu pro schválení ERTA 1981, Úřad pro řízení a rozpočet pracoval na zkrácení státních výdajů (především ve sféře sociálních

⁸⁸ Bureau of Labor Statistics, online z <https://www.bls.gov/opub/mlr/1990/09/art1full.pdf>.

⁸⁹ Center on Budget and Policy Priorities Report, <https://www.deseretnews.com/article/113803/GAP-BETWEEN-RICH-AND-POOR-GREW-IN-1980S-REPORT-SAYS.html>.

⁹⁰ Hecla, „Mixed Legacies“, 561.

⁹¹ Ehrman, *The Eighties*, 207.

transferů) tak, aby nejen zacelili díru po potenciální ztrátě federálních výnosů dané daňovou reformou, ale také pro největší nárůst investic do armády, který USA v době míru zažily.⁹²

Rozpočtová politika zpravidla rozeznává mezi dvěma typy federálních výdajů: sociální výdaje, které fungují jako prostředek k přesunutí federálních prostředků do kapes potřebných občanů, a výdaje za služby a statky, za něž vláda získává zpět nějaký druh protihodnoty. V předchozích kapitolách jsme měli možnost zjistit, jaký druh rozpočtové politiky Ronald Reagan prováděl, nyní se zaměříme na jeho dopady. Rozpočtová vyrovnanost, která byla jedním z cílů administrativy (přestože ne hlavní prioritou), se zcela jistě nepodařila. V oblasti krácení státních výdajů bylo dosaženo velkých úspor, a to u všech ministerstev kromě Ministerstva obrany; to naopak znamenalo čistý nárůst prostředků, jak bylo zmíněno v předchozí kapitole. V roce 1981 Reagan přesvědčil Kongres ke schválení rozpočtových škrťů v celkové výši 35 miliard pro další fiskální rok.⁹³ V průběhu roku se však ukázalo, že tato částka ani zdaleka nevyrovnala ztráty, které administrativě přinesla daňová reforma a výdaje na armádu. David Stockman, již mnohokrát jmenovaný člen prezidentova týmu ekonomických expertů, do rozpočtu na rok 1982 totiž zanesl kromě konkrétních položek k eliminaci také mnoho míst, kde měly být položky k seškrtnání identifikovány v budoucnu. Tak se však nikdy nestalo.

Šetření byl zcela zproštěn program sociálního zabezpečení, Medicare, asistence postiženým i penze pro americké veterány, a to nejen ve fiskálním roce 1982, ale po celou Reaganovu éru. Jeho plánem bylo především ušetřit zkrácením prostředků pro Ministerstvo školství a Ministerstvo energetiky, ovšem v této oblasti nakonec dosáhl také velmi dubiálních výsledků: rozpočet Ministerstva školství se do roku 1989 zdvojnásobil a dosáhl 23 miliard dolarů. Programy sociálního zabezpečení a Medicare nejen že zůstaly netknuty, jak prezident slíbil, ale jejich rozpočty se dokonce zvýšily. V roce 1981 stálo Medicare federální kasu 44 milionů, zatímco již v roce 1987 to bylo 80 – skoro o polovinu více.⁹⁴ Reaganova eliminace prostředků pro poukázky na jídlo a školní obědy pro potřebné děti nedokázala vykompenzovat ponechání programů typu Medicare, který samotný v 80. letech představoval vždy přes 10 % celkových federálních výdajů.⁹⁵

---

⁹² Stockman, *The Triumph of Politics*, 105-107.

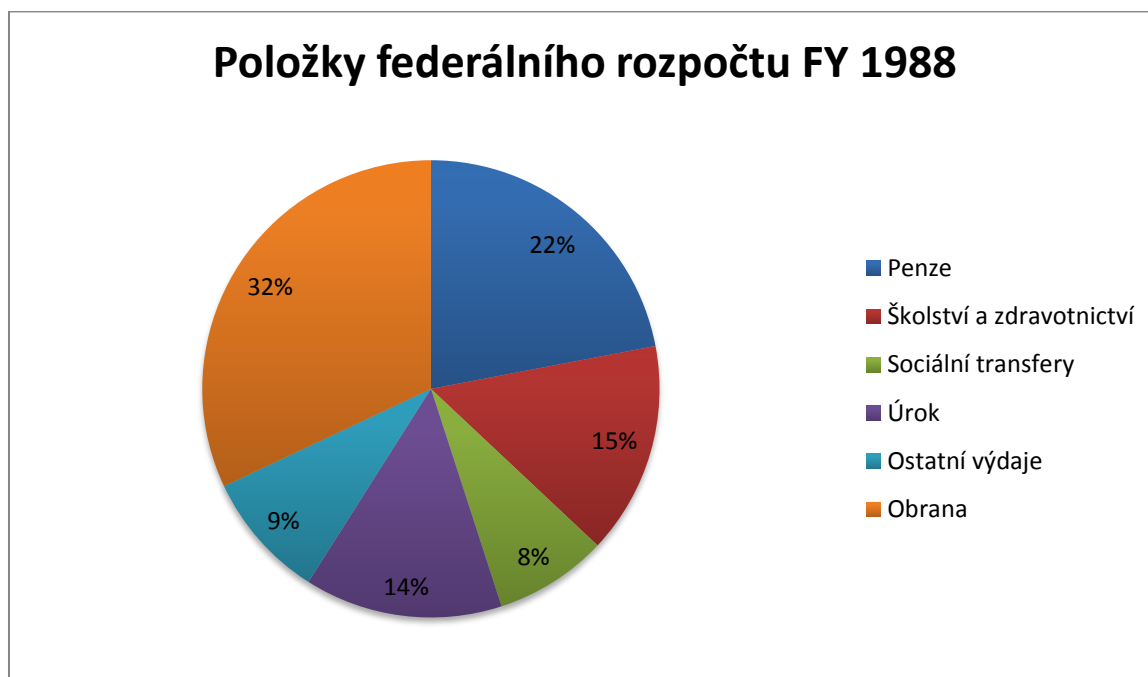
⁹³ *Ibid.*, 97.

⁹⁴ „Composition of Outlays“ získáno 5.5.2018 online z <https://www.whitehouse.gov/omb/historical-tables/>.

⁹⁵ Roy a Denza, *Fiscal Policy Convergence*, 96.

Následující graf slouží ke znázornění podrobné skladby federálního rozpočtu v posledním fiskálním roce Reaganovy administrativy.

Obrázek 3: Skladba federálního rozpočtu 1988

(Zdroj: vlastní, data z Office of Management and Budget, získáno 8.5.2018 online z <https://www.whitehouse.gov/omb/historical-tables/>)

Jak vidíme, Ministerstvo obrany s přehledem dominovalo rozpočtovým výdajům v roce 1988. V porovnání s fiskálním rokem 1980 činily obranné výdaje na konci Reaganovy vlády o čtyři procentní body vyšší podíl na skladbě rozpočtu, což je zajímavá skutečnost, neboť na tutéž úroveň procentuální podíl obranných výdajů klesl ve fiskálním roce 1990, který již nebyl zatížen břemenem studené války.⁹⁶

Nedostatek fiskální zodpovědnosti Reaganovy vlády se stal terčem kritiky zleva i zprava. Zatímco demokraté trnuli při pohledu na navyšující se rozpočtový deficit způsobený investicemi do zbrojení, spolustraníci byli nespokojeni, že prezidentovy útoky na sociální stát se nikdy nepřesunuly z rétoriky do činů. Je však možné argumentovat, že deficity 80. let přinesly i jedno neočekávané pozitivum: zákonodárci v Kongresu byli novými deficity tak znepokojeni, že se v reakci na ně razantně snížilo množství fiskálně nákladné legislativy, kterou Kongres navrhoval.⁹⁷ To má samozřejmě úzkou souvislost s úroky, které USA musely platit v rámci půjček, které si pokračující deficity vynutily. Deficit totiž neznamená jen

⁹⁶ A. E. Busch, "Ronald Reagan and the defeat of the Soviet empire," *Presidential Studies Quarterly* 27, 456-8.

⁹⁷ Ehrman, *The Eighties*, 62.

sklouznutí rozpočtu do červených čísel; rozdíl k nule je nutné něčím pokrýt, aby vláda mohla dál utrácet, a tak dojde k vypůjčení kapitálu od cizích subjektů. Pokud deficit vystoupá dostatečně vysoko (což se za Reagana stalo, když po několik let jeho vlády deficit vyšplhal nad 200 miliard dolarů), úroky začnou být významnou položkou federálního rozpočtu, čímž vytvářejí začarovaný kruh deficitů a zadlužení.⁹⁸

Zjistili jsme tedy, že Reaganovy pokusy eliminovat americký sociální stát přinesly pouze slabé výsledky, což v kombinaci s daňovými škrty, jimiž se práce zabývala výše, zajistilo nárůst federálního deficitu. Na začátku této podkapitoly však bylo vysvětleno, že vládní výdaje kromě sociálních transferů zahrnují i platby za získání statků a služeb. A právě do této kategorie spadá důležité téma výdajů na obranu.

Ronald Reagan navýšil celkové vládní výdaje na obranu o zhruba dva biliony dolarů za osm let své vlády.⁹⁹ Jaké důvody jej vedly k podniknutí tohoto kroku, bylo diskutováno v předchozích částech této práce. Co však Reaganovy armádní investice Američanům přinesly? Jedna z odpovědí na tuto otázku je konsolidace vůdčí pozice USA ve světě. V roce 1989 se rozpadl Sovětský svaz, což mnozí považovali za vítězství USA ve studené válce, a ač tuto událost nelze považovat za přímou zásluhu Ronalda Reagana, faktem zůstává, že Sovětský svaz za Reaganovy éry navýšil své výdaje na zbrojení o celkovou částku pohybující se mezi 12 a 15 %.¹⁰⁰ To se pro Sověty v kombinaci se skomírajícím hospodářstvím neschopným inovovat od 70. let ukázalo být fatálním.

Další odpovědí na hledání dopadů armádních výdajů může být ztrojnásobení národního dluhu mezi lety 1980 a 1989¹⁰¹, přičemž i v ní lze nalézt kus pravdy. Bezpochyby je možné jednoduše identifikovat výdaje na obranu jako hlavního viníka výše zmíněných deficitů, vzhledem k tomu, že daňové reformy Ronalda Reagana se nakonec projeví jako neztrátové a ve sféře sociálního státu proběhly kroky (ač chabé) k jeho omezení. Vyjádřeno v dolarech, za osm let administrativy přiteklo do rozpočtu Ministerstva obrany lehce přes 800 miliard dolarů.¹⁰² Aby tato částka lépe zapadla do kontextu dobových výdajů a deficitů, nahlédněme do následující tabulky, která je podrobněji mapuje.

---

⁹⁸ Úrok vládního dluhu pro fiskální rok 2018 zabírá 7,4 % federálního rozpočtu. (z <https://www.gpo.gov/fdsys/search/pagedetails.action?collectionCode=BUDGET&granuleId=BUDGET-2018-PER-9-6&packageId=BUDGET-2018-PER&fromBrowse=true>)

⁹⁹ Petřík, *Konzervativní revoluce*, 187.

¹⁰⁰ A. E. Busch, "Ronald Reagan and the defeat of the Soviet empire", *Presidential Studies Quarterly*, 27, 460.

¹⁰¹ Brands, Reagan, 338.

¹⁰² Busch, „Ronald Reagan and the defeat of the Soviet empire“, 459.

Tabulka 8: Vývoj výše deficitu a federálního dluhu v letech 1979-1988

rok	rozpočtový deficit v USD ¹⁰³	rozpočtový deficit v % HDP	Gross Federal Debt ¹⁰⁴ v mil. USD
1979	60,5 miliard	2,4	829 467
1980	101 miliard	3,6	909 041
1981	104,6 miliard	3,3	994 828
1982	156,7 miliard	4,7	1 137 315
1983	236,5 miliard	6,7	1 371 660
1984	197,7 miliard	5	1 564 586
1985	232,4 miliard	5,4	1 817 423
1986	247,8 miliard	5,5	2 120 501
1987	182,4 miliard	3,8	2 345 956
1988	189 miliard	3,7	2 601 104

(Zdroj: vlastní, data z <https://www.whitehouse.gov/omb/historical-tables/>)

Jak vidíme z tabulky, rozpočtový deficit přesáhl hranici 200 miliard dolarů během třech fiskálních roků. To vedlo – jak můžeme dále vyčíst z poskytnutých údajů – k masivnímu nárůstu federálního dluhu. Ten narostl o 180 % od posledního fiskálního roku administrativy Jimmyho Cartera.

Zvláštností rostoucích deficitů (a s ním souvisejícím rostoucím dluhem) však je, že neměly žádné bezprostřední následky. Existuje názor, že dokud není ohrožena vládní solvence, na dluhu nezáleží.¹⁰⁵ V 80. a 90. letech skutečně měly deficity jen málo důsledků, když se nevyplnily temné předpovědi mnohých expertů, že deficity zahltí ekonomiku kapitálem navíc a způsobí tak růst inflace.¹⁰⁶ Reagan však naučil Američany, že je v pořádku žít na dluh; nejen že zahájil prezidentský trend deficitního hospodaření (který byl narušen pouze několika lety během administrativy Billa Clintona), ale lze také prokázat, že názor veřejnosti na zadlužení se během jeho éry změnil.¹⁰⁷ 80. léta tak nepředstavovala pouze čas konzumerismu, ale především éru bezuzdného utrácení a upouštění od fiskální zodpovědnosti – a to jak mezi prostými Američany, tak u jejich volených zástupců.

¹⁰³ Vyčísleno v současné hodnotě dolaru.

¹⁰⁴ Hrubý domácí dluh označuje součet dluhů veřejného a soukromého sektoru.

¹⁰⁵ Nau, *The Myth of America's Decline*, 225.

¹⁰⁶ Charles P. Alexander, „That Monster Deficit“, *TIME*, 5. března 1984, získáno 5.5.2018 online z

<http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,952362,00.html>.

¹⁰⁷ Krugman, *Age of Diminished Expectations*, 83.

4.3. Dopady protiinflačních opatření

Již bylo zmíněno, že v oblasti monetárních opatření chráníci hodnotu dolaru má prezident jen omezené pravomoci, neboť Federální rezervní systém disponuje značnou autonomií. Ronald Reagan však nebyl v této oblasti zcela bezmocný. Potvrzením Paula Volckera ve funkci šéfa Fedu umožnil pokračování vysokých úrokových sazeb a vyjadřováním podpory Volckerově strategii i během krize zmírnil tlak na Fed, aby úrokové sazby během recese opět uvolnil.

Trpká medicína vysokých úrokových měr zafungovala; Volckerovo zvednutí *federal funds rate* až na vrcholných 20 % přineslo kýžený výsledek ve formě snížení množství oběživa v ekonomice. Co to však znamenalo pro makroekonomické ukazatele typu nezaměstnanost a HDP?

Tabulka 9: Dopady protiinflačních opatření

rok	průměrná výše fed. úr. sazeb	růst HDP v %	nezaměstnanost v %
1980	15,4 %	-0,2	7,2
1981	17 %	2,6	8,5
1982	11,8 %	-1,9	10,8
1983	9,45 %	4,6	8,3
1984	10 %	7,3	7,3
1985	8,4 %	4,2	7
1986	5,8 %	3,5	6,6
1987	7 %	3,5	5,7
1988	8,1 %	4,2	5,3

(Zdroj: vlastní, data z The Balance, získáno 29.4.2018 online z <https://www.thebalance.com/fed-funds-rate-history-highs-lows-3306135>)

Z tabulky je možné vyzorovat korelaci mezi navýšením úrokových sazeb a rostoucí tendencí míry nezaměstnanosti spolu s klesajícím tempem růstu ekonomiky. Kauzalitu je možné vyzorovat taktéž, zaměříme-li se na konkrétní důsledky, jež strategie Fedu měla pro soukromý sektor. Některá průmyslová odvětví ani neměla čas plně se vzpamatovat z krátké recese roku 1980, když vysoké úrokové sazby (v roce 1981 na okamžik přesahující 20% hranici¹⁰⁸) utřaly příliv dostupného kapitálu do ekonomiky. Volcker tak šlápl na pomyslnou brzdu amerického hospodářství a několik let ji nepovolil. Úrokové sazby zvýšily náklady

¹⁰⁸ Martin Feldstein, „Interview with Paul Volcker“, 111.

ekonomických subjektů na půjčky, čímž přispěly ke zpomalení růstu spotřebitelských výdajů a investic. V této situaci měly firmy i jednotlivci větší motivaci kapitálem šetřit, než jej utrácet.

Recese, do níž země v roce 1981 vklouzla, byla relativně krátká, avšak z perspektivy míry nezaměstnanosti nejzávažnější od dob Velké hospodářské krize.¹⁰⁹ Největší pokles počtu pracovních míst se odehrál ve výrobních průmyslech, jimž náleželo devět z deseti pracovních míst ztracených v roce 1982.¹¹⁰ Veliký dopad měla recese také na stavební průmysl, jehož výkon byl negativně ovlivněn úrokovými sazbami především kvůli zdražení hypoték. Jinde zase recese udeřila obzvláště tvrdě, protože odvětví bylo zastaralé a neschopné inovovat – to lze demonstrovat na příkladu automobilového průmyslu, který potkalo propouštění už před rokem 1982.¹¹¹ Nejméně byl zasažen sektor služeb, v němž některá odvětví (např. finančnictví) dokonce zaznamenala po celou dobu krize mírný růst.¹¹²

Na začátku roku 1982 Reagan připustil, že země právě prochází recesí zaviněnou tehdejší přísnou měnovou politikou, předpovídal však rychlé zotavení. A měl pravdu; již od roku 1983 nezaměstnanost vytrvale klesala, navzdory skutečnosti, že prezident odmítl skomírajícím odvětvím poskytnout finanční podporu, aby nenarušil antiinflační úsilí Fedu. Ukázalo se, že po ozdravení je ekonomika plně schopna nahradit ztracená pracovní místa v zastaralých, nekonkurenceschopných odvětvích novými, především v terciálním sektoru a v průmyslech zabývajících se moderními technologiemi.¹¹³

Měnová politika první poloviny 80. let sice zapříčinila recesi, naprosto však splnila svou misi zkrocení inflace do té míry, že tento makroekonomický ukazatel přestal být relevantní obavou až do současnosti, když po více než 30 let zůstal hluboko pod 10% hranicí.¹¹⁴ Díky monetaristickým postojům Ronalda Reagana a Paula Volckera byl dolar trvale očištěn.

---

¹⁰⁹ Nau, *The Myth of America's Decline*, 199.

¹¹⁰ Urquhart, „Unemployment Continued to Rise“, 4.

¹¹¹ Longley a Mayer, *Deconstructing Reagan: Conservative Mythology*, 52.

¹¹² Urquhart, „Unemployment Continued to Rise“, 6.

¹¹³ Feldstein, „Employment Policy of the Middle Reagan Years: What Didn't Happen and Why It Didn't Happen“, 10-11.

¹¹⁴ Department of Labor of the United States, „Historical Databases“, získáno 8.5.2018 online z https://data.bls.gov/timeseries/CUUR0000SA0L1E?output_view=pct_12mths.

Závěr

Ronaldu Reaganovi je přičítána zásluha za provedení „konzervativní revoluce“ u americké společnosti, ve světě a také v ekonomice. Zda se tato revoluce odehrála v prvních dvou zmíněných oblastech, nebylo předmětem výzkumu této práce, a tak jí nepřísluší na tyto otázky odpovědět. Má bakalářská práce zkoumala vliv prezidenta Reagana pouze na ekonomiku, nicméně i v tomto směru je těžké vyřknout jednoznačný verdikt.

Reagan změnil mnohé; svou rétorikou navrátil lidem sebedůvěru a umocnil víru ve svobodný trh, která v 70. letech mezi Američany kolísala. 80. léta se naopak stala přehlídkou kapitalismu, oslavou prosperity a umožnila vzestup nových elit vzkvétajícího finančního sektoru. Jeho prezidentství však také naučilo Američany, že je v pořádku žít na dluh – spolu s tím, jak se vytratil cíl fiskální zodpovědnosti z hledáčku administrativy, se v honbě za konzumerismem zvyšovala i míra osobních dluhů. Ve druhé polovině 80. let narostl celkový dluh domácností z 50 % HDP na téměř 60 %.¹¹⁵ Američané však navzdory tomu zůstali bezstarostní, neboť na příkladu federální vlády v Reaganově éře měli možnost se přesvědčit, že deficitní utrácení se může obejít bez nežádoucích důsledků.

Měli Američané v 80. letech v oblasti ekonomiky vůbec nějaké důvody k obavám? Od roku 1983, když odezněly symptomy tzv. Reaganovy recese, jich bylo jen málo. Věčný strašák inflace byl permanentně zažehnán a míra nezaměstnanosti měla až do konce Reaganova prezidentství klesající tendenci, zatímco HDP naopak rostoucí. Růst ekonomiky byl tak dlouhotrvající, že zasáhl i do administrativy prezidenta Billa Clintona: jeho ekonomický tým v roce 1994 potvrdil, že „snižování daní v 80. letech bezpochyby přispělo růstu v 90. letech“.¹¹⁶ Literaturou zabývající se touto érou prostupuje názor, že po většinu Reaganovy éry se všichni měli lépe, než před ní. To však ponechává prostor k zamyšlení, zda prosperita některých občanů nenarostla více než prosperita jiných. Nárůst nerovnosti příjmů, který se v té době odehrál, experti dávají do souvislosti především s daňovou reformou roku 1981 a 1986 – do jaké míry to však můžeme chápat jako Reaganovo selhání, je diskutabilní. Tyto dva zákony byly navrženy tak, aby ponechaly více peněz v kapsách Američanů s vysokými příjmy, a tak stoupající nerovnost můžeme považovat za vedlejší efekt, který sice

---

¹¹⁵ Trading Economics, „United States Household Debt To GDP“, získáno 6.5.2018 online z <https://tradingeconomics.com/united-states/households-debt-to-gdp>.

¹¹⁶ U.S. Congress: Joint Economic Committee, „The Reagan Tax Cuts: Lessons for Tax Reform“, získáno 7.5.2018 online z https://www.jec.senate.gov/public/_cache/files/9576a929-37b4-497c-9b06-4bf3481f9f0a/the-reagan-tax-cuts-lessons-for-tax-reform-april-1996.pdf.

administrativa nechtěla, s nímž však počítala.¹¹⁷ Ekonomy současnosti je nerovná distribuce příjmů považována za jedno z ústředních témat, v 80. letech byl však názor, že stát má aktivněji zasahovat ve věci vyrovnávání příjmových rozdílů, relativní novinkou, která navíc měla ohlas pouze v liberálních kruzích. Konzervativní politici často nepohlíželi na nerovnost jako na relevantní problém – skutečnost, že v 80. letech z daňových škrťů profitovali především Američané s nejvyššími příjmy, byla z pravicového hlediska zcela žádoucí. Z následné hospodářské konjunktury těžily všechny příjmové kategorie, jak nám připomínají autoři jako Dinesh D'Souza. Naopak liberální ekonomové typu Paula Krugmana považují vzestup nerovnosti za znepokojivý, neboť společnost rozdělená na extrémně bohaté a extrémně chudé je méně stabilní a znemožňuje sociální mobilitu směrem vzhůru. Tato bakalářská práce se však tématem nerovnosti – ač nezpochybňuje jeho význam – nezabývala, a to proto, že politika zaměřená na tento problém nespádala do Reaganova repertoáru. Jelikož si tedy Reagan v tomto směru nevytyčil žádné cíle, nelze sledovat jejich naplnění.

První kapitola práce poskytla stručný přehled ideologického střetu předcházející éry keynesiánství a tržně orientované teorie strany nabídky, která jej po bezúspěšné ekonomické situaci 70. let nahradila. Byl popsán základní charakter strany nabídky, přičemž hlavní pozornost byla věnována tzv. Lafferově křivce, jejíž předpoklady se staly základním stavebním kamenem Reaganovy daňové reformy. Na závěr kapitoly pak byl čtenář pro lepší pochopení historického kontextu seznámen s ekonomickou situací při odchodu Reaganova předchůdce Jimmyho Cartera z úřadu.

Druhá kapitola do jisté míry stavěla na poznacích kapitoly předchozí, když sledovala praktický průběh prezidentových ekonomických politik. Zjistili jsme však, že korespondovala s již zmíněnou ideologickou pasáží jen částečně; Reagan byl sice naprosto oddán Lafferově myšlence daňového snížení, nicméně jiné aspekty teorie strany nabídky jako např. vyrovnaný rozpočet pro něj nebyly prioritou. Kapitola na svém začátku také poskytla přehled ekonomických nástrojů, kterými prezident USA disponuje – zde měl čtenář možnost zjistit, že na prezidenta jsou sice občany kladeny velké požadavky, nicméně jeho pravomoci v oblasti hospodářství jim neodpovídají.

---

¹¹⁷ Tim Worstall, „Krugman's Right, Reagan's Tax Changes Increased Inequality - They Were Meant To As Well,“ *Forbes*, 21. srpna 2017, získáno 8.5.2018 online z <https://www.forbes.com/sites/timworstall/2017/08/21/krugmans-right-reagans-tax-changes-increased-inequality-they-were-meant-to-as-well/#45e133b8499d>.

Pro práci byla zásadní třetí kapitola, v níž jsem pomocí analýzy ekonomických dat sledovala dopady aktivit administrativy na hospodářství. Základní hypotézou mé práce bylo, že Reaganova ekonomická politika měla smíšené účinky a americkou ekonomiku v jistých oblastech pozvedla (jako např. u inflace, růstu ekonomiky), zatímco v jiných zaznamenala spíše negativní výsledky (např. u rozpočtových deficitů). Na základě dílčích analýz makroekonomických ukazatelů považuji hypotézu za potvrzenou, přestože jsem v průběhu sledování dopadů na jednotlivé ukazatele častěji došla k závěru, že Reaganomika přinesla výsledky pozitivní. Zásadní pro závěr práce je zjištění, že na konci Reaganovy éry byla americká ekonomika v lepším stavu, než v jakém se nacházel v době jeho zvolení prezidentem. Prezident tedy úspěšně zdolal výzvu stagflace pozdních 70. let a inicioval období konjunktury, které bylo třetím nejdelším v poválečné americké historii. Díky restriktivní monetární politice byl trvale eliminován problém inflace a daňové reformy z let 1981–1986 výrazně zjednodušily daňový systém a snížením daně z příjmů podpořily aktivitu daňových poplatníků v ekonomice.

Práce si nekladla za hlavní cíl hodnotit *správnost* Reaganomiky – diskuze na toto téma se obvykle nevyhnuje ideologickému zabarvení. Je však důležité stanovit, v jakých bodech Reagan splnil sebou vytyčené síle a kde naopak svou vlastní strategii zklamal. V tomto ohledu práce došla k závěru, že selhal v oblasti vyrovnaného rozpočtu, kde hlavní problém představovalo navýšení výdajů na obranu a neschopnost výrazněji omezit nákladnost sociálního státu, neboť u mandatorních výdajů má prezident z legislativních důvodů jen málo prostoru ke škrtům. Naopak k naplnění došlo u hlavního Reaganova cíle, tedy u daňové reformy. Dvěma klíčovými úspěchy v této oblasti byly daňové zákony z let 1981 a 1986, které splnily dva zásadní cíle: snížení horní hranice mezní daňové sazby na 28 % a zjednodušení daňového sazebníku na tři daňová pásma. Reagan tak splnil svou ústřední prioritu, přestože po jeho odchodu z funkce došlo k opětovnému navýšení počtu daňových pásem a k novému zvedání daní, a tak byl jeho odkaz částečně neutralizován.

V kontextu zjištění, k nimž tato bakalářská práce dospěla, chápeme, že nelze přijmout stanovisko, které by Reaganomiku buď pouze zatracovalo, anebo pouze oslavovalo. Byla komplikovaná, plná často protichůdných kroků, přičemž její plné důsledky jsou jen těžko vysledovatelné. Ekonomie není fyzika; když jisté opatření má odpovídající důsledek jednou, neznamená to, že tomu tak bude podruhé. Jisté však je jedno: prezidentství Ronalda Reagana znamenalo přelom nejen v politice zahraniční, která je dodnes považována za jeho největší triumf, ale i v politice domácí.

Summary

The 'conservative revolution' executed by Ronald Reagan signified a seep shift in American politics. It is primarily viewed as having influence mostly on the international scene, where it contributed to the end of the Cold War. However, it must be stressed that its impact on the domestic scene was just as powerful. His presidency brought about the return of the ideals of free market, capitalist prosperity and confidence of the individual. It contributed to the rise of the financial sector of the 1980s and paved the way to consumerism, which was a significant change from the dismal situation of the 1970s.

The first chapter focused on the ideological basis of the so-called Reaganomics. Its main goal was to give the theoretical background necessary to understand Reagan's motivations and goals. It illustrates why tax reform was crucial to the administration's economic strategy. To a great extent, the second chapter built on knowledge gained in the previous chapter when it described the actual execution of Reagan's economic reform during his two presidential terms. However, it also discovered that the execution did not fully correspond with Reagan's rhetoric (which was the focus of the previous chapter). The last chapter than used data described in the second chapter to find out the impact of the president's policies on the economy. It looked at macroeconomic indicators through contextual analysis in order to answer the basic hypothesis of the thesis, that Reaganomics had mixed effect and that its benefits vary greatly according to specific economic indicators. However, the chapter concludes that by the end of Reagan's administration, the economy was in a better shape than it was at its beginning.

Použitá literatura

Knihy

Biven, Carl. *Jimmy Carter's Economy: Policy in an Age of Limits*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2002.

Brands, H. W. *Reagan: Život*. Praha: Argo, 2017.

Canto, Victor A., Douglas Joines a Arthur B Laffer, *Foundations of Supply-Side Economics: Theory and Evidence*. Los Angeles: USC Press, 1983.

Clarke, Simon. *Keynesianism, Monetarism and the Crisis of the State*. Aldershot: Edward Elgar Publishing, 1988.

Dolan, Chris J., John Frenreis a Raymond Tatalovich. *The Presidency and Economic Policy*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 2008.

D'Souza, Dinesh. *Ronald Reagan: Jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. Brno: Barrister & Principal, 2004.

Ehrman, John. *The Eighties: America in the Age of Reagan*. New Haven: Yale University Press, 2005.

Klein, Lawrence R. *The Keynesian Revolution*. New York: Macmillan, 1996.

Krugman, Paul. *The Age of Diminished Expectations: U.S. Economic Policy in the 1990s*. Cambridge: MIT Press, 1998.

Longley, Kyle a Jeremy D. Mayer. *Deconstructing Reagan: Conservative Mythology and America's Fortieth President*. Armonk: Taylor & Francis Group, 2015.

Nau, Henry R. *The Myth of America's Decline: Leading the World Economy into the 1990s*. New York: Oxford University Press, 1992.

Petřík, Lukáš. *Konzervativní revoluce Margaret Thatcherové a Ronalda Reagana*. Brno: Centrum pro Lukáš studium demokracie a kultury, 2008.

Rector, Robert a Michael Sanera. *Steering the Elephant: How Washington Works*. NYC: Universe Books, 1987.

Roy, Ravi K. a Arthur T. Denzau. *Fiscal Policy Convergence From Reagan To Blair: The Left Veers Right*. London: Routledge, 2004.

Samuelson, Paul A. *Economics: An Introductory Analysis*. NYC: McGraw-Hill Book Company, 1948.

Stockman, David. *The Triumph of Politics: Why the Reagan Revolution Failed*. NYC: Harper & Row, 1986.

Troy, Gil. *Morning America: How Ronald Reagan Reinvented America*. Princeton: Princeton University Press, 2005.

Články

Alexander, Charles P. „That Monster Deficit.“ *TIME*, 5. března 1984. Získáno 5.5.2018 online z <http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,952362,00.html>.

Bartlett, Bruce. „The 1981 Tax Cut After 30 Years: What Happened to Revenues?“ *Tax Notes* 132 (2011): 627-630. Získáno 6.5.2018 online z <https://ssrn.com/abstract=1906654>.

Busch, A.E. “Ronald Reagan and the defeat of the Soviet empire.“ *Presidential Studies Quarterly* 27 (1997): 451-458. Získáno 20.4.2018 online z http://www.jstor.org/stable/27551789?seq=1#page_scan_tab_contents.

Caporale, Tony a Kevin B. Grier. „Inflation, Presidents, Fed Chairs, and Regime Shifts in the U.S. Real Interest Rate.“ *Journal of Money, Credit and Banking* 37 (2005): 1153-1163. Získáno 20.4.2018 online z https://www.jstor.org/stable/3839032?seq=1#page_scan_tab_contents.

Feldstein, Martin. „Employment Policy of the Middle Reagan Years: What Didn't Happen and Why It Didn't Happen.“ *NBER Working Paper Series* (1997). Získáno 22.4.2018 online z <http://www.nber.org/papers/w5917>.

Hecló, Hugh. „Mixed Legacies of Ronald Reagan.“ *Presidential Studies Quarterly* 38 (2008): 555-574. Získáno 20.4.2018 online z <https://www.jstor.org/stable/41219701>.

Hsing, Yu. „Estimating the Laffer curve and policy implications.“ *The Journal of Socio-Economics* 25 (1996): 395-401. Získáno 8.5.2018 online z

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S105353579690013X>.

Looney, Robert E. „United States Defense Expenditures: Trends and Analysis.“ *Calhoun: The NPS Institutional Archive*, 7. Získáno 22.4.2018 online z

<https://calhoun.nps.edu/bitstream/handle/10945/40694/RelSImUS.pdf;sequence=3>.

Manzon, Gil B. Jr. a W. Robert Smith. „The Effect of the Economic Recovery Tax Act of 1981 and the Tax Reform Act of 1986 on the Distribution of Effective Tax Rates“, *Journal of Accounting and Policy* 13 (1994): 349-362. Získáno 27.4.2018 online z

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0278425494900043>.

Morgan, Iwan. „Jimmy Carter, Bill Clinton, and the New Democratic Economics.“ *The Historical Journal* 47 (2004): 1015-1039. Získáno 8.5.2018 online z

http://journals.cambridge.org/abstract_S0018246X0400408X.

Trabandt, Mathias a Harald Uhlig. „The Laffer Curve Revisited.“ *Journal of Monetary Economics* 58 (2011): 305-327.

Rosenbaum, David E. „The Tax Reform of 1986: How the Measure Came Together.“ *The New York Times*, 23. října 1986. Získáno 21.4.2018 online

<https://www.nytimes.com/1986/10/23/business/tax-reform-act-1986-measure-came-together-tax-bill-for-textbooks.html>.

Urquhart, Michael A. a Marillyn A. Hewson. „Unemployment Continued to Rise as Recession Deepened.“ *Monthly Labor Review* (1983): 3-12.

Volcker, Paul a Martin Feldstein. „An Interview with Paul Volcker.“ *Journal of Economic Perspectives* 27 (2013): 105-120. Získáno 20.4.2018 online z

<http://www.jstor.org/stable/23560024>.

Webové stránky

Youtube. „Jimmy Carter’s Address to the Nation July 15, 1979: Crisis of Confidence.“ natočeno 15.7.1979. Youtube video, 33:04. https://www.youtube.com/watch?v=KC0d-qWZB_g.

Youtube. „Candidacy for Presidency: Ronald Reagans announcement of Candidacy for President of U.S.“ natočeno 13.11.1979. YouTube video, 24:31.

<https://www.youtube.com/watch?v=fAtYMD-H2UY>.

Federal Reserve. „Historical Origins of Supply-Side Economics.“ Získáno 2.5.2018 online z https://fraser.stlouisfed.org/files/docs/publications/frbatlreview/pages/66482_1980-1984.pdf.

Bradford Tax Institute. „History of Federal Income Tax Rates.“ Získáno 2.5.2018 online z https://bradfordtaxinstitute.com/Free_Resources/Federal-Income-Tax-Rates.aspx

U.S. Senate. „The Reagan Tax Cuts: Lessons for Tax Reform.“ Získáno 19.4.2018 online z https://www.jec.senate.gov/public/_cache/files/9576a929-37b4-497c-9b06-4bf3481f9f0a/the-reagan-tax-cuts-lessons-for-tax-reform-april-1996.pdf.

Akron Tax Journal. „Tax Equity and Fiscal Responsibility Act of 1982.“ Získáno 25.4.2018 online z

<http://ideaexchange.uakron.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1001&context=akrontaxjournal>.

Office of Tax Analysis. „Revenue Effects of Major Tax Bills Updated Tables for all 2012 Bills.“ Získáno 26.4.2018 online z <https://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/tax-analysis/Documents/WP81-Table2013.pdf>.

U.S. Senate. „Technical Corrections Act of 1982.“ Získáno 26.4.2018 online z <https://www.finance.senate.gov/imo/media/doc/srpt97-592.pdf>.

University of California. „On Tax Equity and Fiscal Responsibility Act of 1982.“ Získáno 26.4.2018 online z <https://publishing.cdlib.org/ucpressebooks/view?docId=ft5d5nb36w&chunk.id=d0e8119&toc.depth=100&toc.id=d0e7109&brand=ucpress>

Center on Budget and Policy Priorities. „1980S Inequality Report.“ Získáno 3.5.2018 online z <https://www.deseretnews.com/article/113803/GAP-BETWEEN-RICH-AND-POOR-GREW-IN-1980S-REPORT-SAYS.html>

Office of Management and Budget. „Historical Tables.“ Získáno 3.5.2018 online z <https://www.whitehouse.gov/omb/historical-tables/>.

Department of Labor of the United States. „Historical Databases.“ Získáno 8.5.2018 online z https://data.bls.gov/timeseries/CUUR0000SA0L1E?output_view=pct_12mths.

Seznam obrázků a tabulek

Obrázky

Obrázek. č 1, Lafferova křivka (str. 17)

Obrázek č 2. Vývoj nezaměstnanosti a inflace 1976-1985 (str. 20)

Obrázek č. 3. Skladba federálního rozpočtu 1988 (str. 43)

Tabulky

Tabulka č. 1. Výsledky ankety „Most Important Problem“ (str.25)

Tabulka č. 2. Změny v sazebníku daně z příjmu fyzických osob (str. 26)

Tabulka č. 3. Změny v sazebníku daně z příjmu právnických osob (str.28)

Tabulka č. 4. Proměny daňových pásem po TRA 1986 (str. 31)

Tabulka č. 5. Rozložení federálních výdajů 1980-1988 (str. 34)

Tabulka č. 6. Vývoj státních výnosů z daně z příjmu 1980-1988 (str. 39)

Tabulka č. 7. Vývoj HDP 1980-1988 (str. 40)

Tabulka č. 8. Vývoj výše deficitu a federálního dluhu 1979-1988 (str. 45)

Tabulka č. 9. Dopady protiinflačních opatření (str. 46)